

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.02 – МКР.1740 «С» 2020.11.12 002 ПЗ

ДАНИЛЕНКО ВЛАДИСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

2021

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 336.761:339.194

ПОГОДЖЕННЯ
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри організації
підприємництва та біржової
діяльності

Діброва А.Д.

Ільчук М.М.

(підпис)

(підпис)

«   » 2021 р. «   » 2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Стратегії і тактики спекулятивних операцій на
біржовому фондовому ринку»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(код і назва)

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої
програми
к.е.н., професор

Солодкий М.О.
(ПІБ)

(підпис)

(науковий ступінь та вчене звання)

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
к.е.н., доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

Яворська В.О.
(підпис)

Виконав

Даниленко В.В.

(підпис)

КИЇВ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри організації
підприємництва та біржової діяльності

д.е.н., проф. Ольчук М.М.

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(ПШБ)

2020р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СТУДЕНТУ

Даниленко Владислав Вікторович

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(код і назва)

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(назва)

Програма підготовки освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи Стратегії і тактики
спекулятивних операцій на біржовому фондовому ринку

Затверджена наказом ректора НУБіП України від 12 листопада 2020р. № 1740"С"

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2021.11.15

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Статистична звітність бірж, асоціацій, законодавчо-правові акти, інформаційні сайти бірж, НКЦПФР

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні засади спекулятивних стратегій на фондових ринках
2. Оцінка стану біржового фондового ринку та спекулятивних операцій
3. Напрямки підвищення ефективності здійснення спекулятивних операцій

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

Дата видачі завдання «   »   2020 р.

Керівник магістерської

кваліфікаційної роботи

Завдання прийняв

виконання

до

Яворська В.О.

(прізвище та ініціали)

Даниленко В.В.

(прізвище та ініціали студента)

Реферат

Магістерська кваліфікаційна робота на тему «Стратегії і тактики спекулятивних операцій на біржовому фондовому ринку» викладена на 60

сторінках друкованого тексту, включає в себе 9 рисунків і 1 таблицю. Робота

складається зі вступу, трьох розділів і висновків. Для написання магістерської кваліфікаційної роботи використано 60 літературних джерел.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є спекулятивних стратегій і тактик на фондових біржах.

Об'єктом дослідження у роботі є спекуляція.

Предметом дослідження виступають фінансові аспекти спекулятивної діяльності та її роль у економічному розвитку країни.

Методи дослідження: у роботі використані діалектичний та історичний методи дослідження спекуляції. Для того, щоб проаналізувати та стратегії

спекуляції, використано методи порівняльного аналізу, методи логічного узагальнення, методи переходу від абстрактного до конкретного, економіко-статистичні методи.

Інформаційна база магістерської роботи складається з: законодавчо-правових актів, наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, звітів НКЦПФР та фондових бірж України.

Ключові слова: СПЕКУЛЯЦІЯ, ФОНДОВИЙ РИНОК, ЦІНИ ПАПЕРИ, АКЦІЇ, ОБЛІГАЦІЇ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПЕКУЛЯТИВНИХ СТРАТЕГІЙ НА ФОНДОВИХ РИНКАХ.....	8
1.1 Економічна сутність спекуляції.....	8
1.2 Види біржових спекулянтів, їх роль і функції.....	17
1.3 Особливості спекулятивних стратегій на фондових біржах.....	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ БІРЖОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ ТА СПЕКУЛЯТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	23
2.1 Аналіз біржової торгівлі на фондовій біржі.....	23
2.2 Оцінка здійснення спекулятивної операції.....	25
2.3 Аналіз результатів проведеної спекулятивної операції.....	30
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕКУЛЯТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	34
3.1 Шляхи підвищення ефективності спекулятивних операцій.....	34
3.2 Пропозиції щодо вдосконалення системи здійснення спекуляції з використанням міжнародного досвіду.....	37
3.3 Поліпшення інвестиційного клімату в Україні.....	45
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

НУБІП України

ВСТУП

Спекулятивні операції мають широке розповсюдження на фондовому ринку. Завдяки спекулятивним операціям фінансові ресурси переливаються з однієї галузі в інші. Операції на фондовому ринку спрямовані не на отримання фінансового активу, а на отримання прибутку. Успішність спекулятивних

операцій залежить від інформації про ринки, аналізу ринкової ситуації, а

також інтуїції. Спекуляції а біржі є ризиковими операціями, які використовують фактор часу.

Об'єкт дослідження – спекулятивні операції на фондовому ринку.

Предмет дослідження – напрями підвищення ефективності

спекулятивних операцій

Мета дослідження – провести аналіз спекулятивних операцій та їх ефективності.

Для досягнення мети поставлені наступні задачі:

-Проаналізувати біржову торгівлю на фондових ринках

- Розрахувати результативність біржових спекуляцій

-Оцінити економічну результативність спекулятивних операцій

- Розробити напрями підвищення ефективності спекулятивних операцій

-проаналізувати світовий опит проведення спекулятивних операцій на фондовій біржі.

Методи дослідження - системний підхід, методи економічного, стратегічного аналізу, логічний аналіз статистичних даних та державних документів.

Практична значимість дослідження - дослідження висвітлює методи спекуляцій на фондовому ринку і дає змогу використати їх у разі потреби.

Основні результати дослідження: визначено теоретико-суттєва характеристика впливу спекулятивних операцій на розвиток економіки, розглянуті операції на фондовому ринку України.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПЕКУЛЯТИВНИХ СТРАТЕГІЙ НА
ФОНДОВИХ РИНКАХ

1.1 Економічна сутність спекуляції

Зміна командно-адміністративної системи на ринкову, змусило економічну науку по-іншому поглянути на роль економічних категорій у розвитку народного господарства, і переглянути їх зміст. Адже змінитися можуть, здавалося б, непорушні основи будь-якої науки. Спекуляція - це саме те поняття, яке за час свого існування багаторазово зазнавало переосмислення.

Якщо спиратися на класичні джерела, інформацію можна знайти в наступних блоках:

-юридичні та нормативні правові документи;

-Історичні джерела, що відображають видозміну феномена «спекуляції» з часом;

-прикладні довідники, що розглядають цю проблему;

-значна кількість публікацій, що дають практичні поради спекулянтам-початківцям.

Також, не можна не відзначити, що ті, хто вивчають особливості існування людського суспільства, іноді звертаються до вивчення феномена спекуляції. Тобто це переважна більшість істориків, економістів, психологів, соціологів, юристів.

Для того, щоб вивчити це питання детальніше, необхідно дізнатися про те, як трактували цю категорію різні автори. У позаминулому столітті термін «спекуляція» в російській мові мав нейтральне значення і не ніс ніякого

негативного навантаження. Спочатку він означав торговельну угоду, яка приносила прибуток рівний різниці ціни купівлі та продажу. Спекуляцією на той час могли назвати будь-яку справу, з якої можна було отримати вигоду.

До початку минулого століття, у зв'язку з тенденцією до посилення боротьби за загальну рівність, «спекуляція» в суспільстві починають ставитися все більш негативно. Під нею розуміють «торговельний оборот, який має на увазі швидке збагачення чи надмірність бариттів; тонко обдуману комерційна справа».

У соціалістичних країнах спекуляція, одночасно з революційними настроями, індивідуальною підприємницькою діяльністю та комерційним груповим посередництвом оголошується поза законом, якщо придбання та збут товарів здійснюється з метою наживи. Особливо відзначаються угоди, у яких фігурує іноземна валюта та товари.

Відмінність визначень тогочасної спекуляції від сучасного періоду в першу чергу полягає в оціночних судженнях: підкреслювався незаконний характер подібних угод. Також відзначалася неможливість одночасної наявності соціалістичної економіки та спекуляції у формі окремої ланки економіки.

Якщо говорити про еволюцію терміна «спекуляція», то вже на початку минулого століття йому перестають приписувати виключно негативну роль. У довідковій літературі цього періоду збільшується кількість визначень, що описують категорію спекуляції більш розгорнуто.

Спекуляція (від латів. *speculatio* – вистежування, видування) –

1. Купівля-продаж різних цінностей, товарів та ін. з метою отримання спекулятивного прибутку від різниці між покупною та продажною ціною, що перевищує накладні витрати перепродажу цих цінностей, товарів та ін.

2. Купівля-продаж біржових цінностей (акцій, облігацій, валюти тощо) з метою отримання спекулятивного прибутку від різниці між купівельною та продажною ціною (курсом) при перепродажі цих цінностей (біржова спекуляція).

Що ж до західної енциклопедичної літератури, то в цих джерелах, ключовими моментами при формулюванні поняття «спекуляція», є швидке збагачення на свій страх і ризик. Так само як і в радянських джерелах, як об'єкти виступають цінні папери та товари широкого вжитку.

При вивченні авторитетних джерел, можна знайти такі визначення спекуляції: «... спекуляція - купівля будь-якого товару для перепродажу його тому ж ринку ... через проміжок часу...». Ширше спекуляцію визначає Р. М. Нурєєв - як будь-яку діяльність, що виявляється у купівлі та подальшим перепродажем, але обов'язково за збільшеною ціною. «Купити подешевше, продати доречче - у цьому полягає сенс спекуляції.» А в ньому можна побачити важливий акцент на передбачуваних небезпеках, які завжди невідривно пов'язані з подібною діяльністю «спекуляція - це приклад свідомого ризику».

У «Мікроекономіці» М. К. Бункіна, А. М. Семенова та В. А. Семенова - у контексті феномена спекуляції також розглядається отримання прибутку за допомогою різниці ціни купівлі та продажу, операції спрямовані на взаємодію валютних чи фондових цінностей.

Ті визначення, які були розглянуті вище, можна умовно поділити на два блоки. У першому знаходяться виключно угоди, пов'язані з акціями, цінними паперами та валютою. Другий містить більш об'ємні описи, тобто розглядають поняття спекуляції як ширше.

Перш ніж говорити про сутність спекуляції, важливо спочатку визначити, по-перше, її об'єкт, по-друге, ціль, по-третє, умови, за яких спекуляція стає можливою. Об'єктами найчастіше називають товарно-грошові цінності та акції. Достатньо уваги необхідно приділити спекуляції, в основі якої лежать операції з валютою, причому розглядатимуться як грошові знаки зарубіжних країн, так і внутрішня валюта цієї держави. У зв'язку з цим важливо розмежувати і водночас відзначити схожість у поняттях спекуляції про лихварство.

Поширеним є визначення лихварства як надання грошових позичок під високий відсоток. Але чи є обов'язковим висновок про те, що лихварство є не самостійною одиницею, а лише однією з форм спекулятивних відносин? Якщо

вірити знавцю феномена лихварства Лоренцу-вон-Штейну, то можна припустити, що для віднесення будь-яких фінансових операцій до групи

лихварських, недостатньо, лише високого відсотка як такого. У багатьох ситуаціях це виправдовується "великістю ризику". А ось бажання за будь-яку ціну і за допомогою всіляких засобів «прибрати до рук» майно іншої особи,

якраз і можна назвати основною характеристикою лихварства. Для

успішнішого проведення угоди, шахраї створюють певні «безвихідні ситуації, які з часом змушують жертву дедалі більше влізати у борги, яких можуть врятувати, що також нав'язується для більшого доходу підприємства, лише

послуги лихваря...». Адже існують позики, які приносять дохід заставнику, за

допомогою виплати певного відсотка від суми, що позичається. Але в ситуації

зі лихварством, головною відмінністю є додавання до цього доходу іншого, а саме прагнення згодом поступово заволодіти всім майном боржника. І щоб

така ситуація стала можливою, лихварі грають на людських слабкостях. Адже

їхньою основною рисою є «намір отримати якомога більший прибуток і

водночас, не докладаючи до цього особливих зусиль, крім роботи з чужими слабкими рисами характеру».

Генрі Форд, у свою чергу, вважав, що: «Банкіри не повинні використовувати підприємців у своїх корисливих цілях».

Якщо розглядати лихварство під таким кутом, цей тип угод однозначно можна віднести до сфери спекуляції. Адже коли на перший план висувається

бажання заробити на безвихідній ситуації іншої людини, справа однозначно стосується «наживи». Це якнайточніше відповідає вихідному значенню слова

спекуляція - від латинського *speculatio* - вистежування, виглядання. Таким чином, раннім проявом спекуляції однозначно можна назвати лихварство.

Зазвичай, об'єктом спекуляції є товарні, біржові цінності, кешти. У переважній більшості визначень відзначається спекулятивний прибуток. У

деяких відбито, що джерело прибутку - різниця між ціною купівлі та продажу. Найголовнішою відмінністю спекулятивного прибутку називають час його отримання. Учасники цього процесу зацікавлені саме у швидкому збагаченні.

У той час як інвестори протягом тривалого часу чекають на плоди своїх довгострокових вкладень в економіку.

І нарешті, по-третє, визначення, здається, хоча у найзагальніших рисах має містити умови, у яких дане явище стає можливим. Тоді як розвиваються ринкові відносини, йде збільшення асиметрії інформації, виникають різні моделі неідеальної конкуренції. Нині майже всі види інформації доводиться

платити. Адже лише той, хто володіє актуальними даними про реальність, може свідомо робити плідні події. Можливо, рівень невпевненості як одержану інформацію безпосередньо впливає на посилення «мотиву спекуляції». Так, мінімізуюча «асиметричність інформації» традиційна

економіка, хоч і невільна від проявів спекуляції, але спекуляція не набуває тут загального характеру. Подібне явище відзначається і в умовах централізовано запланованої соціалістичної економіки.

Спекуляція виникає там, де є недосконалість інформації, її асиметрія. І в цьому випадку з'являється можливість заробити саме на недосконалості інформації.

Отже термін «спекуляція» можна розкрити як підприємницьку діяльність людини в ситуації невизначеності. Ця діяльність, у свою чергу, спрямована на придбання швидкого прибутку внаслідок перепродажу товарів та ліквідних коштів.

Залежно від цього, які соціально-економічні відносини переважають, по-різному проявляється різноманіття форм спекуляції.

Таким чином, на завершення цього підпункту можна зробити такий висновок. Традиційна економіка характеризується низьким рівнем спекулятивних відносин. Об'єкт спекулятивних угод - кошти. Причому в цьому випадку спекулятивна діяльність оголошується незаконною. У ринковій економіці широкого поширення набуває спекуляція грошима та товарами. Ця

форма спекуляції є найважливішою умовою концентрації капіталу. У разі командно-адміністративної економіки грошова спекуляція стає винятковою прерогативою держави. Має місце спекуляція товарами, що переслідується за

законом. Змішана економіка також вільна від спекулятивних відносин, які зводяться до регульованої державою спекуляції грошима. Широке поширення набуває спекуляція фінансовими інструментами.

Як відомо, ринкове господарство часто перебуває у стані невизначеності, що, у свою чергу, створює всі умови для розквіту арбітражування та спекуляції.

Арбітражуванням називають діяльність, яка має таку мету - заробіток, отриманий при перепродажі товару на іншому ринку. Дохід у такому разі можливий, тільки якщо існує дисбаланс між ринками, або сегментами ринків,

за відсутності порівнянних попиту та пропозиції. Чим більша різниця цін у просторі, тим вигідніший цей вид угод. Виходячи з особливостей фондових ринків, такий вид доходу найуспішніше реалізується у сфері кольорових металів, цінних паперів та сільськогосподарських товарів.

Головною відмінністю спекуляції від арбітражування є факт придбання товару на певному ринку та подальшого перепродажу на цьому самому ринку, але через деякий час. Тобто особи, які здійснюють подібну діяльність, використовують різницю цін у часі. Спекулянти, як правило, свідомо йдуть на ризик.

Ознайомимося з трьома основними варіантами спекулятивної діяльності. Перший - це придбання товару, з наступним перепродажем, але після певного часу. В даному випадку важливу роль відіграє зміна ціни, адже якщо вона не підвищиться, то замість очікуваного прибутку можна, навпаки, опинитися в «мінусі».

Другий - це укладання ф'ючерсних контрактів. Ця ситуація характеризується тим, що маклер купує товар не відразу, а через певний період часу, але за сьогоднішньою ціною.

Якщо ціна підвищиться, ви зможете отримати додатковий прибуток, оскільки зможете продати, наприклад, отримані акції за вищою ціною. Але якщо ціна впаде, ви програєте.

Третій спосіб - укладання опціонного договору. Характеризується вибором того, реалізувати ваші фінансові зобов'язання при купівлі акцій та інших цінностей чи ні. Якщо продажна ціна знизиться всупереч вашим очікуванням, ви не реалізуватимете своє право. У цьому випадку ви, щоправда, втратите частину, яку заплатили у вигляді гонорару посереднику при укладенні з ним контракту.

Опціонний контракт більш безпечний (менш ризикований) спосіб спекуляції порівняно з ф'ючерсним контрактом, тому що програш може дорівнювати лише гонорару посередника. Тому опціонний договір певною мірою містить елемент страхування. Знову ж таки немає прибутку, але немає й збитків, а це головне, чого прагнув наш хеджер.

Що стосується ризику, то він залишається, тільки переходить до іншого господаря, який позитивно відноситься до екстремальних способів заробітку - біржового спекулянта.

Нині, коли йдеться про шахрайські схеми та фінансові махінації, більшість людей називає виконавцями таких дій саме спекулянтів, за звичкою приписуючи цьому слову негативне значення. Адже спекулянти заробляють на слабкостях людей, нерідко на шкоду добробуту останніх, якщо йдеться про злочинні схеми. така ситуація має місце у більшості країн світу.

Свого часу у ЗМІ прогрімлі імена найбільших серед потерпілих крах спекулянтів США Івана Бойського (нащадок російських емігрантів) та М. Міллекена. М. Міллекен - високопоставлений менеджер однієї з найбільших біржових фірм, винахідник низькосортних акцій junk bonds, за допомогою яких здійснювалися злиття та поглинання, був звинувачений у несумлінних діях. І Бойський спекулював акціями корпорацій, які зазнавали поглинань. Ходять чутки, що саме Іван Бойський став прототипом спекулянта Гордона Гекко у відомому фільмі Олівера Стоуна "Уолл-Стріт".

Ситуації, в яких шахраї можуть отримати прибуток нечесним шляхом, часто виникають у сферах пов'язаних із цінними паперами, це основна частина. Але також не застраховані інші сфери економічних відносин, в яких

можливе існування феномена спекуляції. Якщо ця спекуляція незаконна, вона може підкріплюватися фальшивими даними, фіктивними операціями тощо.

Щоб запобігти спеціальним державним органам зобов'язані регулювати подібні економічні взаємини.

Але якщо певним чином намагатися обійти це регулювання, то можливе створення штучного дефіциту певних товарів. Коротко цю схему можна

описати так. Спекулянти, взаємодіючи з посадовими особами, відповідальними на регулювання дисбалансу попиту та пропозиції, набувають у масових обсягах певних цінностей і потім перепродують його за вищою

ціною, з метою отримання прибутку. Отже, спекуляція зачіпає як фінансові

особливості певних ринків товарів, а й сприяють посиленню дефіциту у певних нішах. Тобто прямим чином діє адміністративну ціну товару. І згодом

прості громадяни змушені платити високу ціну за товар, яка насправді складається не лише з собівартості, витрат на транспортування, упаковку

тощо, але також із хабарів працівникам, які потурають спекулянту у його нелегальній діяльності.

У той час як законна спекуляція навпаки сприяє зміцненню гармонійного розвитку рин очного господарства.

По-перше, це, звичайно, згадуваний раніше варіант страховки активів учасникам угод.

По-друге, це інформація, що розповсюджується спекулянтами, яка є достовірною та не спотвореною. Вони поширюють її несвідомо, але головне,

що вона завжди точно визначає стан справ на фондових ринках. Справа в тому,

що якщо спекулянту з достовірних джерел стало відомо про підвищення цін

на будь-який товар, він реагує на оптові закупівлі. Відповідно підвищуються ціни на акції підприємства, що займається переробкою сировини необхідної

для виробництва цього товару. Отже, всім зрозуміло, які товари слід звернути увагу. Для когось це сигнал для покупки, для когось навпаки.

І, звичайно, не можна не відзначити таке важливе слідство, яке утворюється внаслідок консервації товару спекулянтom. Як правило, це стосується вичерпних ресурсів. Скуповує і не продає один, який за ним ще один дізнався про можливе підвищення ціни. Якщо менше ресурсу надходить на ринок, його вартість зростає. Ціновий сигнал сприймається іншими компаніями і починається повсюдна консервація видобутку. І таким чином витрачаються відновлювані ресурси, тоді як дефіцитні законсервовані.

Зрозуміло, що спекулянти не застраховані від помилок. Під впливом помилкових очікувань вони можуть надіслати невірні цінові сигнали і ввести в оману інших економічних суб'єктів. Але, зрештою, такі спекулянти програють і виживають ті спекулянти, які справді виконують суспільно корисні функції.

На завершення цього підпункту курсової роботи можна зробити такий висновок.

Невизначеність, властива ринковому господарству, уможливорює існування арбітражування та спекуляції.

Арбітражування являє собою діяльність, метою якої є отримання прибутку шляхом купівлі будь-якого товару на одному ринку та подальшого продажу цього товару на іншому ринку (або іншому сегменті ринку) за вищою ціною.

На відміну від арбітражування, спекуляція є покупкою будь-якого товару в розрахунок перепродати його на тому ж ринку за вищою ціною через якийсь проміжок часу, тобто спекулянти використовують різницю цін у часі.

НУБІП України

1.2 Види біржових спекулянтів, їх роль і функції

НУВБІП УКРАЇНИ

В економічній науці поняття спекуляції визначається як отримання прибутку шляхом використання різниці цін у часі.

НУВБІП УКРАЇНИ

На ф'ючерсних ринках є два основних типи учасників: хеджери та спекулянти. Хеджери використовують ринок для мінімізації цінних ризиків.

На ринку пшениці хеджерами є особи, чий основний бізнес пов'язаний із пшеницею; вони її вирощують, переробляють, здійснюють продаж. Такі люди

НУВБІП УКРАЇНИ

використовують ринок, щоб отримати певну визначеність щодо фактичних цін, які їм будуть запропоновані для купівлі або продажу пшениці в майбутньому фермер, якому доведеться продавати пшеницю після збирання

врожаю, не знає, яку ціну він отримає за неї на момент продажу. Він може

НУВБІП УКРАЇНИ

ухвалити рішення мінімізувати ризик, продавши деяку частину врожаю заздалегідь на ф'ючерсному ринку, зобов'язавшись поставити товар після збирання врожаю. З іншого боку, пекар чи борошно може захотіти гарантувати собі майбутні поставки

В останні роки зростання спекулятивних операцій помітно посилюється,

НУВБІП УКРАЇНИ

об'єктами їх стали не тільки ф'ючерсні контракти, а й опціони та комбінації операцій з ф'ючерсами та опціонами.

Присутність спекулянтів є життєво важливою для ф'ючерсних ринків. Про роль спекулянтів в економіці і йтиметься у цій роботі.

НУВБІП УКРАЇНИ

Спекулянт це один із специфічних суб'єктів ринкових відносин.

Спекулянтом називають особу, яка прагне передбачити коливання цін з метою вилучення прибутку за допомогою купівлі або продажу ф'ючерсу.. У цивілізованому ринку спекулянт та спекулянт «чорного ринку» – це різні типи.

НУВБІП УКРАЇНИ

Також вони відрізняються один від одного спекулянт на етапі становлення ринку і спекулянт зрілого ринку.

У першому випадку він мало чим відрізняється від елементарного шахрая, у другому - свого роду коректор нормальних ринкових відносин, що

використовує різницю в цінах, викликану відмінностями у витратах виробництва та обігу в різних районах.

Спекулянт не користується ринком термінових угод у зв'язку з виробництвом, переробкою, реалізацією чи перевезенням продукту.

З економічної природи спекулятивних угод, спекулянти як суб'єкти ринкових відносин неоднорідні.

Продаж товарів у районі, де його дефіцит, за цінами, що набагато перевищують ті, за якими даний товар куплений у районі, де його надлишок, - свого роду коригування утвореного дисбалансу в обміні та розподілі. Подібні

види торгових угод допустимі.

Спекулянти не зацікавлені у здійсненні та прийомі поставки конкретного товару.

У розвинених ринкових відносин спекулянт сприяє встановленню необхідних пропорцій між величиною вартості товарної маси та платоспроможним попитом населення.

У ф'ючерсних торгових угодах діяльність спекулянти виконує корисні функції:

1. полегшує реалізацію товарів, цінних паперів на біржі;
2. компенсує угоди між продавцями і покупцями, що не відбулися.

Спекулянт є однією зі сторін в операціях хеджування (сторкування). «Він виступає своєрідним різним посередником між укороткими хедже рами (продавцями) та довгими хедже рами (покупателями), рів між ними, під час чого кількість торгових угод збільшується, а ринкові відносини розвиваються. Спекулянти послаблюють коливання цін на біржах.

НУБІП України

1.3 Особливості спекулятивних стратегій на фондових біржах

Біржові спекулянти поділяються на «биків» та «ведмедів». «Бики» грають на зростанні біржових цін шляхом закупівлі контрактів у період підвищення цін, розраховуючи продати їх за вищою ціною. У той час, як «ведмеді», здійснюють продаж контракти, сподіваючись купити їх потім за нижньою ціною.

Цілями обох типів спекулянтів є отримання прибутку, хоча і різними способами. Наведений поділ не лише умовний, а й нестабільний. Той чи інший брокер, що працює на біржі, в одному випадку може бути "биком", в іншому - "ведмедем".

Ще один тип спекулянтів – це скалпери. Найчастіше ними виступають професійні дилери, які працюють власним коштом. Вони змінюють свою позицію майже щодня, роблять багато угод, легко вловлюють найменші коливання ринкових цін.

Спекулянти, зазвичай, залучені до операції лише одному ринку. Біржа дозволяє плідно використовувати різницю цін чи спред. Оскільки терміни поставки однієї й тієї ж товару за контрактами найрізноманітніші, те й також будуть різними.

На флуктуацію цін від нормального рівня впливають спредери – ще один із типів спекулянтів. Спредери здійснюють продаж товари за підвищеними цінами, а купують за зниженими.

Функціонування на біржах різних типів спекулянтів сприяє тому, що ціни починають повніше відображати дійсну величину вартості товару.

Спекуляція як різновид бізнесу в умовах становлення ринкових відносин у нашій сторіні буде розвиватися.

Спекулянти - це найчисленніша, але найменш удачлива група учасників ф'ючерсного ринку. Хоча не існує офіційної статистики успіхів і невдач спекулянтів на ф'ючерсних ринках, проте деякі експерти оцінки все ж таки проводилися. За цими оцінками, лише від 10 до 30% з усього числа

спекулянтів мали нетто-чистий прибуток у кожному році своєї діяльності 2. Але це не заважає все новим групам учасників ф'ючерсного ринку пробувати свої сили у спекулятивних операціях.

Більшість спекулянтів приваблює надія на швидкий чистий прибуток, а не турбота про добробут економіки, проте самі спекулянти виконують на ф'ючерсних ринках кілька життєво необхідних функцій, які полегшують торгівлю біржовими товарами та фінансовими інструментами.

Спекулянти приймають ризик хеджерів він. Без них хеджерам було б дуже важко, а може, навіть і неможливо погодити ціну, тому що продавці (власники коротких позицій) вимагають найвищу ціну, тоді як покупці (власники довгих позицій) хочуть заплатити найменшу можливу ціну і врегулювати ці взаємні вимоги досить складно.

Без спекулянтів продавці були б змушені приймати пропозиції, незважаючи на низькі ціни, а покупці – незважаючи на високі.

Спекулянти є ніби містком над цим ціновим розривом пропозиції та купівлі, що збільшує загалом цінову результативність ринку.

Спекулянти сприяють підвищенню ліквідності ринку, тобто. Дозволяють такий ринок, який дозволяє швидко продавати та швидко купувати. З появою на ринку спекулянтів збільшується кількість реальних покупців і продавців, і хеджери не обмежуються просто хеджуванням ризиків інших.

Як хеджерів виступають особи, пов'язані з реальною торгівлею, тобто. продавці та покупці готівкових товарів, які прагнуть застрахуватися від несприятливих змін цін на свої товари. Хоча хеджування з допомогою ф'ючерсних контрактів стало складовою багатьох галузей економіки, це єдиний засіб захисту від цінових коливань.

На ліквідному ринку з великою кількістю продавців та покупців можна здійснювати операції в будь-яких масштабах за незначної зміни цін.

У той самий час прихід спекулянтів, збільшуючи кількість учасників операцій, сприяє конкуренції, а результати і ефективнішому виявленню об'єктивної ціни.

Діяльність спекулянтів сприяє відносній стабільності ринку та загалом усуває перепади цін. Покупками ф'ючерсних контрактів за низькими цінами спекулянти сприяють підвищенню попиту, що веде до підвищення ціни.

Продаж спекулянтами ф'ючерсних контрактів за високими цінами знижує попит і, отже, ціни. Тому різкі коливання цін, можливі за інших умов, пом'якшуються спекулятивною діяльністю.

Спекуляція на ф'ючерсних ринках, як і спекуляція з реальним товаром, може бути чистою прибутковою, так і збитковою.

Але на відміну від спекулянтів реальним товаром, у ф'ючерсних спекулянтів дуже рідко з'являється потреба у придбанні реального товару або фінансового інструменту, які закрили б ф'ючерський контракт.

Унікальною рисою ф'ючерсної торгівлі є те, що спекулянт може почати грати на біржі як купити, так і продавати. Рішення спекулянтів про те, чи будуть вони продавати чи купувати, залежить від прогнозу стану ринкової ситуації.

Потенційний чистий прибуток залежить від розміру ризику, який спекулянт приймає він, і його прогнозу ринкової ситуації, вірніше, його досвіду у прогнозі руху цін. Можливий чистий прибуток та втрати однаково великі як для спекулянтів-покупців, так і для спекулянтів-продавців.

Техніка спекулятивних операцій досить проста: якщо першому етапі спекулянт здійснює продаж ф'ючерсного контракту, то другому купівлю такого самого контракта. А якщо на першому етапі гравець починає з купівлі ф'ючерсного контракту, то на другому він здійснить продаж.

Якщо спекулянт очікує, що відсоткові ставки зростатимуть, отже, за його очікуваннями, ціни на ф'ючерси на облігації будуть падати, то відкриття короткої позиції дає можливість виграти на падінні курсу цінних паперів.

Спекулянт опинився у прибутку, тому що він зробив правильні прогнози щодо руху цін. Проте зворотна ситуація також цілком можлива. Якщо спекулянт зробив неправильний прогноз або не звернув уваги на зміну однієї чи кількох ринкових умов, він може опинитися у збитку.

НУБІП Україна

НУБІП Україна

НУБІП Україна

НУБІП Україна

НУБІП Україна

НУБІП Україна

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТАНУ БІРЖОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ ТА
СПЕКУЛЯТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ

2.1 Аналіз біржової торгівлі на фондових біржах

Біржі є барометрами економічного та політичного життя країн.

Насамперед це стосується фондової біржі. Фондова біржа це публічно-правова організація, фондова біржа перебуває під постійним контролем держави, яка розробляє правила торгівлі і стежить за їх виконанням, забезпечує правопорядок під час торгів, призначає і усуває біржових маклерів та інших.

Такий тип фондових бірж має місце у Франції, де все біржі є державними з державним перерозподілом фінансових ресурсів між галузями. Розрізняють три типи фондових бірж. Типи бірж відбито на рисунку 1.

Типи фондових бірж

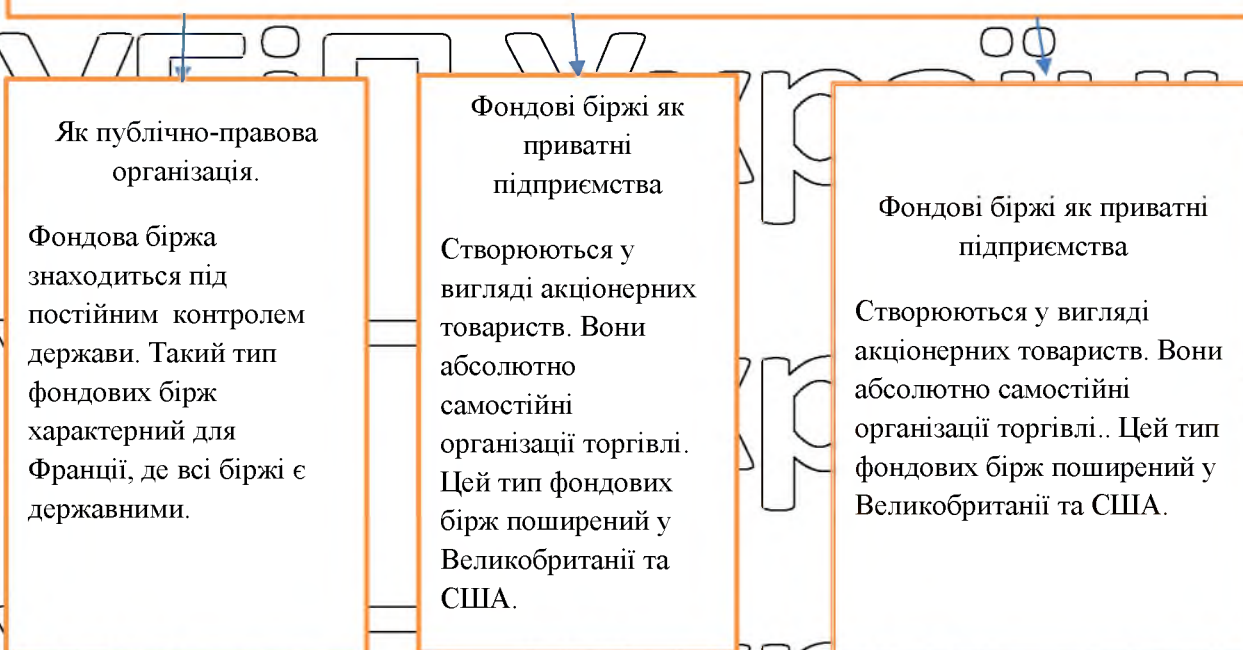
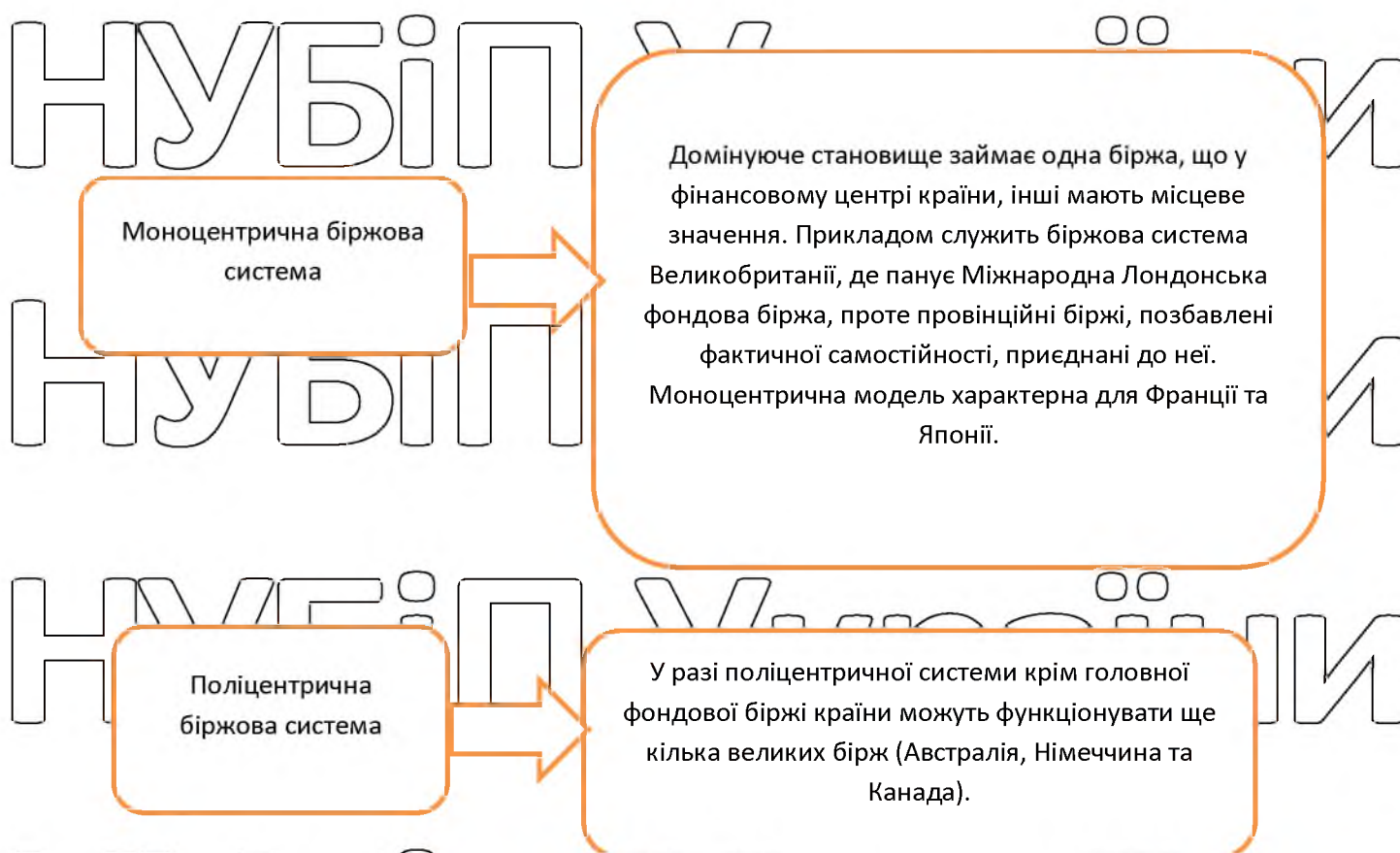

Рис.2.1 Типи фондових бірж

Джерело: складено автором на основі [6]

Нині у світі налічується понад 200 бірж. У кожній країні діють свої особливості, зумовлені специфікою національної економіки. Ці біржові системи можна поділити на моноцентричні та поліцентричні. Відмінності між системами відображені на рисунку 2.2.

Рис. 2.2. Моноцентрична та поліцентрична біржові системи

Джерело: складено автором на основі [2]

У США діє змішана система. З одного боку панівне становище займає Нью-Йоркська фондова біржа, з іншого боку регіональні біржові інститути можуть діяти самостійно. [16, с.91]

Фондові біржі є механізмом, з допомогою якого забезпечується ефективне функціонування економіки. Фондові біржі сприяють припливу фінансів у галузі, які на даний момент є найвигіднішими для інвестицій. У США діє змішана система. З одного боку панівне становище займає Нью-

Йоркська фондова біржа, з іншого боку регіональні біржові інститути можуть діяти самостійно.

Фондові біржі є механізмом, з допомогою якого забезпечується ефективне функціонування економіки. Фондові біржі сприяють припливу фінансів у галузі, які на даний момент є найвигіднішими для інвестицій.

2.2 Оцінка здійснення спекулятивної операції

Спекулятивними називають всі види угод, скоєних з розрахунку підвищення чи зниження вартості активу для отримання наступної вигоди.

Фактично, спекуляція побудована на факторі часу. Така угода протилежна хеджуванню. Також є спеціальні назви для спекулятивних угод, що прийшли з французької мови: депорт (при зниженні вартості в майбутньому) і репорт (для угод, які мають на увазі вигоду від значного зростання вартості та наживи за рахунок різниці, що вийшла). Цілей зниження ризиків спекулятивна біржова угода не передбачає.

Цінні папери не обов'язково мати в наявності. Вони можуть бути взяті у брокера. Продаються цінних паперів у той час, коли їхня ціна в прогнозованому періоді найвища. При цьому, повернення позикових коштів можна зробити пізніше, коли вартість активу знизиться. У цьому випадку різниця між вартістю акцій у тимчасовому відрізку є чистим прибутком спекулянта. [9, с. 24]

Спекулятивні угоди здійснюються винятково для отримання прибутку і, як правило, не мають на меті придбання активу. Так, наприклад, акції Royal Dutch Shell класу А станом на 7 жовтня 2021 коштували 20 доларів. Трейдер купив 1000 акцій у сумі 20 тисяч доларів. 15 жовтня 2021 року вартість акцій досягла 21 долара, і він продав свої папери за 21 000 доларів, отримавши прибуток у \$1000. У цьому випадку акції купувалися, щоб швидко отримати

вигоду від різниці котирувань – це спекулятивна угода. Тобто відбулося збагачення одних учасників ринку за рахунок інших.

Аналогічно відбувається отримання прибутку під час падіння акцій можна намагатися заробити на падінні акцій. Припустимо, ціна однієї акції у момент покупки склалає 450 доларів, і трейдер бере її у брокера у кредит.

Минає якийсь час, ціна акції знижується до 400 доларів. Трейдер викуповує акцію за цією ціною та повертає брокеру, отримуючи прибуток близько 15% за вирахуванням вартості кредиту. Ризик у тому, що якщо акція продовжить зростання, то кошти трейдера мають покривати підвищення котирувань.

Крім того, прикладами спекулятивних угод буде укладання безпідставного ф'ючерсного контракту або закриття ф'ючерсу з підставою до часу виконання. До ф'ючерсів також близькі контракти на різницю цін. У цих випадках необхідності переходу базисного активу до покупця немає, він лише отримує різницю між ціною купівлі та продажу.

Теоретично, багаторазово продаючи на локальних максимумах і купуючи на локальних мінімумах, можна заробити набагато більше, ніж при довгостроковому зростанні активу.

Проте, така діяльність передбачає точне знання динаміки цін, що підпорядковується певним закономірностям.

Однак повторення котирувань відбувається досить рідко і не завжди можна скористатися складеними графіками. На малюнку показаний графік у вигляді японських свічок, що відображає прогноз руху котирувань.

НУБІП України

НУБІП України

НУ

НУ

Рис.2.3 Прогнозний графік котирувань.

Джерело: <https://uk.allstockstodsy.com/>

НУВІП УКРАЇНИ

До спекулятивних угод можна віднести торгівлю ф'ючерсами. Укладаючи ф'ючерський контракт на купівлю тих чи інших акцій спекулянтів розраховує на зростання котирувань. При зростанні цін на акції він продає ф'ючерс, що обходиться покупцеві дешевше, ніж купівля акцій за вищою ціною.[8,с. 41]

Аналогічним чином можуть використовуватися однакові ф'ючерси з датами експірації, що відрізняються. Арбітражери виявляють невідповідності в цінах, спричинені неефективністю ринку – саме такі розбіжності приносять прибуток із низьким ризиком. Згодом порушена в такий спосіб кореляція у цінах активів відновлюється, як і веде до прибутку які використовують арбітраж. Арбітражна стратегія часто застосовується у хедж - фондах.

До спекулятивних можна віднести також арбітражні угоди. Найчастіше застосовується – пошук розбіжностей у ціні постачального ф'ючерсу та його базисного активу.

Зазвичай реалізації арбітражу трейдери і управляючі компанії здійснюють різноспрямовані угоди у різних біржових секціях з однаковими чи схожими активами. Часто для цього використовуються похідні фінансові

інструменти одночасно з їх базисними активами – у випадках, коли порушується кореляція у їхніх цінах.

Спекуляції також можливі при операціях РЕПО, які вважаються найскладнішими біржовими угодами. Класична операція РЕПО фактично є платою за користування грошима або кредитування під заставу. До спекулятивних операцій може бути віднесено так звану піраміду РЕПО.

Припустимо, інвестор купує 1000 облігацій по 1000 доларів і відразу ж продає їх за допомогою угоди РЕПО по 950 доларів із зобов'язанням зворотного викупу через рік за фіксованою ціною 1000 доларів за штуку. На ці гроші він купить ще 950 облігацій по 1000 доларів на ринку і знову продає їх за угодою РЕПО за 950 доларів із зобов'язанням викупу по 1000 доларів. Сходів може бути досить велика кількість.

Весь цей час цінні папери залишаються у власності трейдера. Якщо купонний прибуток перевищить відсоткову ставку, це принесе трейдеру відсутній прибуток.

Для закриття позиції здійснюється зворотна серія угод - продаються наявні після останньої угоди облігації, на ці гроші закривається друга частина угоди РЕПО з викупу паперів і так далі, поки всі операції всіх шаблів не будуть закриті. [4, с.203]

На даний момент таке явище як спекуляція характерно для всіх ринків збуту. Зокрема, це ринки цінних паперів. Але найпопулярнішим місцем, як і раніше, є біржа. Адже тільки на біржі щогодини укладається велика кількість різноманітних угод, на яких можна отримати спекулятивний прибуток. Незважаючи на те, що існують відмінності у роботі різних бірж, тактика при них завжди однакова. Перша передбачає гру підвищення. І людей, які використовують цю тактику, називають биками. «Бики», які передбачають, що курс виросте, купують валюту, цінні папери, товари та ін. за нинішньою ціною, щоб через деякий час продати все це за вищою. Різниця складатиме їхній вигаш. Друга передбачає гру зниження. А тих, хто користується цією тактикою, називають «ведмедями». Песимістично налаштовані «ведмеді»

розраховують на те, що курс неухильно знижуватиметься. Вони укладають ф'ючерсні угоди на певний термін, наприкінці якого вони збираються купити той товар, який обіцяли поставити. Тобто «ведмеді» купують товар за нижчою ціною порівняно з тією, якою вже продали. І, знову ж таки, виграшем буде різниця. Можна подумати, що спекулянти тільки роблять, що наживаються на недалекості деяких людей. Але це не так.

По-перше, потрібно розрізнити легальну та нелегальну спекуляції. І шкодить економіці якраз друга. Вона полягає у поширенні хибної інформації, укладання незаконних угод тощо.

Але позитивних аспектів спекуляції більше, ніж на перший погляд, може здатися.

По-перше, вона виконує інформативну функцію. Так, якщо очікується дуже низький урожай, наприклад, пшениці, то спекулянт, знаючи, що поганий врожай веде до зменшення пропозиції та зростання рівноважної ціни, починає вже сьогодні її викуповувати, а виробник не поспішає її продавати, плануючи заробити підвищення ціни. Ціна в результаті підвищується, що інформує ринок про майбутній його стан. Через деякий час виявляться наслідки поганого врожаю, і ціна почне зростати, але вже меншою мірою, якою вона могла б бути, цілком з'явиться додаткова пропозиція пшениці із запасів спекулянтів. З усього вищесказаного випливає відразу два позитивні моменти. Перший – ф'ючерсна ціна є прогнозом майбутніх цін. Другий – спекуляція згладжує коливання ринкових цін та обсягів товарів.

По-друге, спекулянти шляхом хеджування дають можливість іншим учасникам ринку застрахувати себе від ризиків. [2, с. 54]

Спекулянти, як правило, мають дуже невелику суму власних коштів, часто використовують позикові кошти, широко використовують похідні інструменти, що дозволяють отримати дохід від зміни вартості активу, не купуючи його. Позикові гроші часто називають "короткими" або "гарячими" грошима, що означає, що гроші можуть бути використані тільки протягом короткого проміжку часу, після якого їх необхідно повернути. У

протилежному випадку у спекулянта будуть високі витрати на оплату, тому що в будь-якому випадку, якщо має місце процес інвестування (напрямую коштів на придбання тих чи інших активів) товар, а дефіцитний, цим ще більше дестабілізуючи економіку.

2.3 Аналіз результатів проведеної спекулятивної операції

Спекулятивні операції часто пов'язані з маніпуляціями.

Як правило, цим займаються великі гравці. Вони розпускають чутки в різних засобах масової інформації, щоб вплинути на інвесторів, а через них на ціни. До такої стратегії вдаються досить часто. Основні стратегії наступні:

Вкидання. Варіацій вкидання багато. Хтось підробляє акаунти компаній у соціальних мережах та публікує «фейки», хтось розповсюджує чутки через знайомих журналістів. Негативні новини призводять до падіння акцій, після чого маніпулятор купує дешевий актив. І навпаки, позитивна інформація виводить котирування вгору.

Класичний приклад використання хибних новин називається Pump & Dump («накачування та скидання»). Ця схема дозволяє швидко збільшити вартість дешевих акцій, а потім продати з великим прибутком — скинути.

Для цього маніпулятори розсилають потенційним покупцям безліч повідомлень про те, що акція зростатиме. У хід також пускаються фіктивні заяви у соцмережах, ошуканські статті та інші хитрощі. Учасників ринку вселяють: актив є вигідною покупкою. В результаті різко зростають обсяги торгів та котирування. Досягнувши задуманого, маніпулятори продають свої акції і ціна різко падає.

Спуфінг (від англійської spoofing) - це імітація заявки (ордера) на купівлю чи продаж. Такий вид маніпуляцій доступний лише «великим» гравцям із великими сумами грошей.

Наприклад, трейдер-спуфер розміщує заявку на продаж ф'ючерсів за ціною \$45, бажано помітного обсягу, тоді як ринкова ціна акції становить \$45,02. Але він не збирається чекати на виконання своєї заявки — просто хоче створити помилкове враження падіння цін.

Після того, як інші продавці теж починають продавати за ціною \$45, спуфер скасовує ордер на продаж і купує актив за ціною \$45, яку сам і встановив за допомогою обману. Після цього він ставить нову заявку, але вже на покупку, наприклад, на рівні \$45,04, а коли ціна дійде до цього рівня, продає акції, куплені раніше за \$45.

«Водоскид». Кінцевою метою цієї маніпулятивної схеми є різка зміна цін. Припустимо, великий гравець хоче добитися швидкого падіння котирувань. Для цього він протягом тривалого часу купує акції — непомітно й невеликими порціями, щоби ринок зростав, але інвестори при цьому не помітили втручання. Після того, як ціни зростуть до необхідного рівня, гравець скидає куплені акції. Від об'ємного продажу котирування різко летять униз. Користуючись падінням, маніпулятор може купити папери дешевше. У результаті у гравця залишається той самий обсяг акцій, але до нього додається прибуток, який він отримав на падінні.

«Пральна дошка». Ця схема використовується для того, щоб «витрусити» з ринку спекулянтів і досягти падіння ціни на актив. Її також використовують великі гравці, наприклад, хедж-фонди. Вони провокують різкі непередбачувані стрибки котирувань вгору та вниз. Дрібні спекулянти починають турбуватися і про всяк випадок виходять зі своїх позицій, тобто продають активи. Через продажі ціна падає. Бинго! Великий гравець досяг своєї мети. Припустимо, що якийсь інвестор зумів уловити момент падіння і вирішив купити акції, щоб потім заробити на зростанні. Якщо хедж-фонд це помітив, він може збити ціну ще більше, «витрусивши» цього інвестора з акцій.

«Захищення». Стратегія «захищення» схожа на «пральна дошка» за способом реалізації. Сенс не в тому, щоб вигнати спекулянтів із ринку, а

навпаки — щоб змусити їх відкрити позиції та перестати реагувати на рухи ринку, тобто залучити та утримати.

В основі такої маніпулятивної схеми лежить традиція використовувати стоп-лоси, коли інвестор дає брокеру доручення продати акції за певною ціною обмеження збитків.

Щоб «закачати» інвесторів, великий гравець підштовхує ціни то вгору, то вниз із амплітудою, що наростає. Метою гравця є виведення ціни на рівні, на яких спрацює більшість стоп-лосів, встановлених спекулянтами та простими учасниками ринку.

Коливання цін змушують інвесторів відсувати стоп-лоси далі, а великий гравець тим часом продовжує збільшувати амплітуду коливань. Якщо учасники ринку починають виходити з позицій, гравець зсуває ціни у бік, вигідний інвесторам, щоб вони знову відкрили позиції. Маніпулятор робить це все доти, поки основна маса інвесторів не займе вичікувальну позицію, перебуваючи всередині позицій і знявши всі стоп-лоси [11, с.51]

Спекуляції на біржі призводять до багатьох явищ, які не зрозумілі, з погляду економічних законів і швидше пов'язані із законами психології.

Наприклад, Сервіс прокату авто Hertz оголосив про банкрутство. Попри це вартість акцій компанії зростає до \$8 за одиницю. Таке явище можна пояснити масовою свідомістю чи вмілими маніпуляціями. Значною мірою з цієї причини утворюються фінансові бульбашки, тобто значні вкладення паперів, які неспроможні забезпечити вкладників дивідендами. В даний час таке явище

спостерігається у будівельній галузі Китаю. Історія з GameStop, коли десятки тисяч людей почали купувати акції та опціони не найперспективнішої компанії. У результаті вони зросли у вартості з \$20 до \$500, і ті, хто придбав акції на піку їхньої вартості, сильно втратив свої гроші. Причин придбати акції компанії за \$500 не було, але це було вже нікому нецікаво: тисячі приватних

інвесторів вкладали гроші на хайпі. Наприкінці березня 2021 року «упала» компанія Archegos, що спричинило падіння вартості акцій великих компаній, а також великі втрати для низки американських та європейських банків. Всі

вони розуміли ризики, але все одно надавали кредитування Atrios – для них це один із небагатьох способів добре заробити. У Європі та США – нульові та негативні ставки, тому фонди змушені шукати можливості заробляти через більш ризикові інструменти.

Звичайно ж, на чолі списку окремо стоїть компанія Tesla. Котировка акцій Tesla у першому кварталі 2021 року у порівнянні з конкурентами відображена на рисунку 4.

Tesla	TSLA	\$1 045,96	-2,87%
Ford	F	\$19,31	-2,18%
General Motors	GM	\$61,53	+0,52%

Рис.2.4 Котировка акцій Tesla у першому кварталі 2021 року у порівнянні з конкурентами

Джерело: <https://uk.allstockstudy.com/>

За останній рік вартість її акцій зросла майже на 900% у пікові моменти, вартість однієї акції перевищувала \$800. Капіталізація компанії становить \$635 млрд, на піку вона перевищувала \$800 млрд: це більше, ніж вартість усіх американських, європейських, японських та корейських виробників разом узятих. Tesla коштує дорожче 9 наступних по капіталізації автовиробників, але виробляє у 50 разів менше машин.

Таким чином, спекуляція – це біржова операція спрямована на прибуток без наміру придбати актив. Результативність спекуляції для трейдера – величина прибутку. Спекуляції на біржі сприяють перерозподілу активів між галузями.

НУБІП України

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ СПЕКУЛЯТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ

3.1 Шляхи підвищення ефективності спекулятивних операцій

НУБІП України

Трейдерам, які вирішили зайнятися спекуляціями на фондовій біржі, необхідно враховувати низку важливих особливостей спекулятивної торгівлі. Описані моменти відносяться до спекуляцій і частково справедливі для середньострокових інвестицій із використанням будь-якого виду аналізу (фундаментального, технічного, новинного).

Регулярні спекуляції вимагають багато вільного часу. Чим менший середній термін утримання позиції (мінімальний — у скальпінгу) і більше відкритих угод, тим вищими є тимчасові витрати. При цьому потрібно враховувати додатковий час, який витрачається на аналіз ринку для пошуку потенційно привабливих угод.

Часто у спекулянтів немає часу на інші види діяльності, якщо це не відносно пасивний дохід, такий як володіння бізнесом без участі в управлінні. Все просто: без достатнього часу для спекуляцій розраховувати на стабільний і регулярний заробіток складно. [6, с. 84]

За один місяць трейдер може здійснювати кілька сотень угод, а скальпери — тисячі. Навантаження може зростати через кілька одночасно відкритих позицій. Все це вимагає від трейдера максимальної концентрації та оперативних дій щодо фіксації прибутку/збитку за кожною угодою.

Подібні умови чинять психологічний тиск. Адже може статися так, що за день потрібно зафіксувати кілька збиткових позицій. Навіть за дотримання ризик-менеджменту та принципів індивідуальної торгової системи, такі ситуації провокують втрату емоційного контролю. У результаті «незагартований» спекулянт починає робити помилки у спробах відігратися

або довести правоту ринку. При довгострокових інвестиціях такий ефект мінімальний.

Чим менший розмір депозиту для спекулятивної торгівлі та ризик по операціях, тим менші ймовірні періоди емоційної нестабільності, які призводять до низки необдуманих та інтуїтивних торгових рішень. Емоційна дисципліна, або як бути одним з найбагатших людей світу

Логічно, що велика кількість короткострокових угод провокує більше торгових помилок, що пояснюється такими причинами:

- зниження концентрації у сукупності з підвищеним психологічним навантаженням,

- хибне відчуття низької значимості конкретної угоди (хоча досить раз вчасно не зафіксувати збиток, і це призведе до істотного мінусу по депозиту).

Чітке дотримання принципів торгової системи зведе до мінімуму необдумані угоди на довгій дистанції. Але для цього потрібно набратися досвіду. Набивати шишки краще за допомогою невеликого «ризикового» депозиту або спеціально виділити невелику частину портфеля під спекулятивні угоди.

В інвестиціях вимоги до дисципліни на порядок м'якші. У інвестора значно більше вільного часу, щоб стежити і вчасно ребалансувати сформований портфель. Тобто фактор часу та оперативних рішень не є критичним.

Порівняно з довгостроковими інвестиціями середньомісячна волатильність дохідності спекуляцій потенційно вища.

По-перше, більшість акцій і ринок акцій загалом схильні дотримуватися тренду, що згладжує динаміку вартості портфеля, особливо поки більшість акцій із портфеля перебувають у тренді. Протягом року може бути кілька тривалих тенденцій, але це не скасовує ефекту згладжування. Спекулянт часто ловить локальні тренди, або здійснює нерегулярні угоди щодо глобального тренду. Тут ефект згладжування не працює.

По-друге, більша кількість угод відкриває можливість для більш високого заробітку (але ризики теж вищі) порівняно зі стабільним портфелем.

Наприклад, спекулянт прогнозує корекції під час зростаючого тренду,

попередньо фіксуючи позицію на максимумах, а потім заново відкриваючи

угоду під час корекції — підсумкова дохідність буде вищою за портфель. При

збитковій торгівлі спекулянт, наприклад, частіше купує папери, які згодом

падають. За вкрай негативного сценарію покупки проходять на

локальних максимумах. У випадку зі стабільним портфелем падіння обмежене

декількома слабкими паперами, а корекції пом'якшують підсумкове

просідання.

Виходить, що навіть без використання плеча статистичний ризик

(волатильність прибутковості) спекуляції опиниться вищим у порівнянні з

інвестиціями.

Довгострокові інвестори можуть розраховувати на отримання дивідендів за акціями, включеними до портфелю.

У той же час, спекулянти зазвичай не отримують дивіденди в чистому вигляді. Звісно, дивіденди закладаються ринком у актуальну ціну паперів.

Проте, чим менше термін утримання спекулятивної позиції, тим менше в

дохідності угоди дивідендної складової [10, с.21]

Спекулянти-скальпери закривають угоди протягом кількох хвилин, тому

будь-яка угода та підсумковий результат за рік не включає ефект від виплати

компаніями дивідендів у принципі.

Формально це є втраченою вигодою. Описані особливості можна

віднести до труднощів чи мінусів спекуляції. Однак якщо трейдер планує

використовувати виключно технічний та опціонально-новинний аналіз, то

спекулятивна торгівля — оптимальне рішення.

НУБІП УКРАЇНИ

3.2 Пропозиції щодо вдосконалення системи здійснення спекуляції з використанням міжнародного досвіду

Спекулянт працює в невеликому часовому проміжку, тому з усіх методів, поширених на міжнародному ринку, для нього найкраще використовувати графічний.

У основі методики технічного аналізу лежать графіки зміни ціни. Найчастіше вони формуються із «японських свічок». Графік є «тілом» свічки, яке знаходиться між цінами відкриття та закриття. Зелений колір зростання, червоний падіння. Або зафарбовані та білі свічки. Графік відображено на рис.

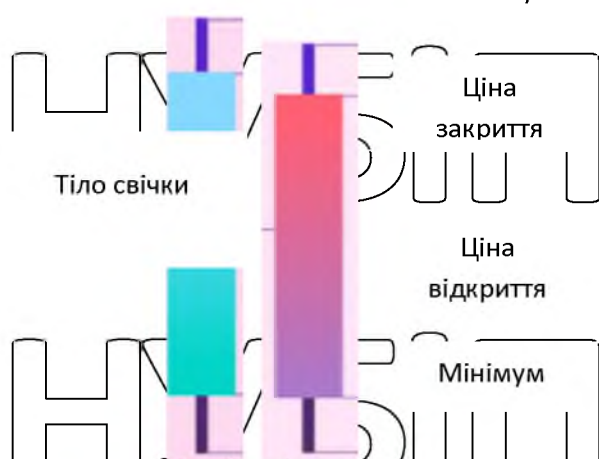
3.1..

Зростаюча ціна

Ціна падіння

Максимум

Максимум

Мінімум

Рис. 3.1 Японські свічки

Джерело: <https://uk.allstockstoday.com/>

Таким чином формуються 3 тренди: бичаче зростання, ведмеже падіння та бічний — ціна коливається навколо якоїсь цифри.

Можна також використовувати графік типу Вимпел, який має наступний вигляд, що відображено на рис. 3.2.

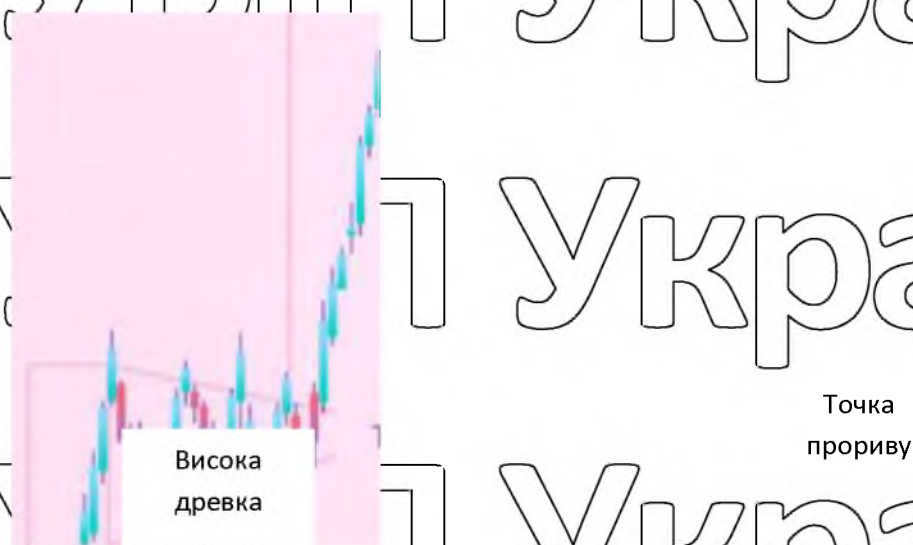

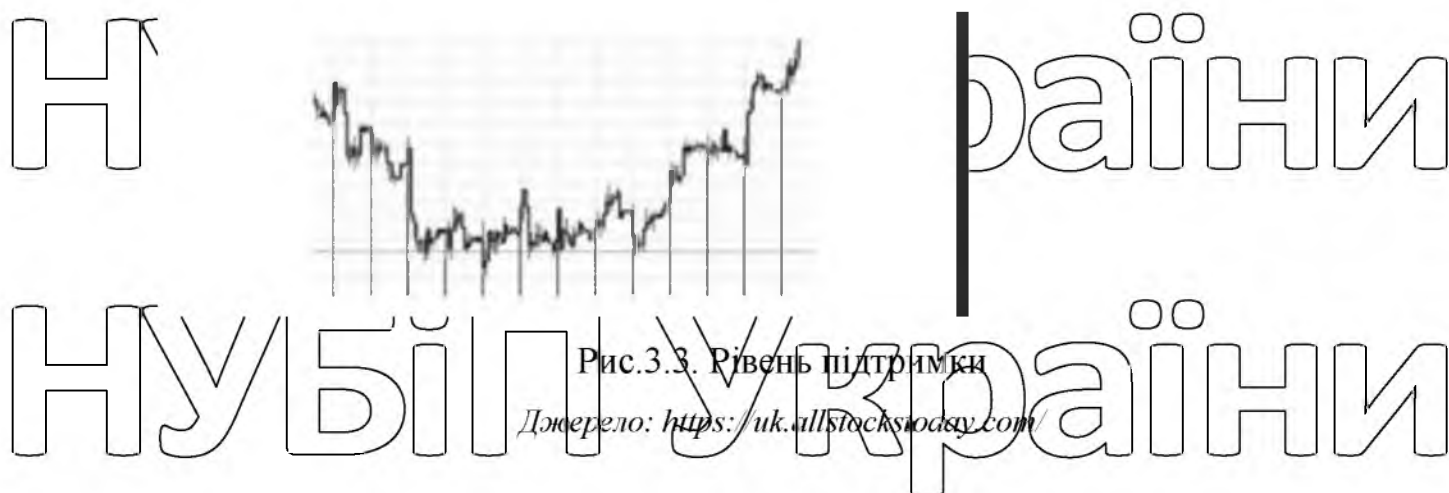
Рис 3.2 Японські свічки у графіку Вимпел

Джерело: <https://uk.allstockstoday.com>

Цей графік показує точку високого дзевка і точку прориву.

У світі також розповсюджена група індикаторів під загальною назвою осцилятори

Осцилятор (від лат. система, що коливається). Це досить точно характеризує цю групу індикаторів. Вони побудовані на тому принципі, що будь-яке коливання ціни рано чи пізно буде прагнути рівноважного стану. На думку, найкращим інструментом прогнозування динаміки ціни є класичний технічний аналіз. Основним його постулатом є те, що рух цін на ринку закономірно і відбувається у певних межах, які називаються лініями підтримки та опору. Рівень опору – це умовно позначена цінова межа на графіку, яка завжди знаходиться вище за поточну. Цей процес зображено на рисунку 3.3.

Рівень підтримки є умовно позначений ціновий кордон на графіку, який завжди знаходиться нижче за поточну вартість валютної пари, ф'ючерсу, акції тощо. На малюнку 8 відображено рівень опору. Рівень підтримки завжди будується лише за ціновими мінімумами, а рівень опору лише за ціновими максимумами. Ще однією важливою умовою для побудови рівнів є наявність

двох або більше таких мінімумів чи максимумів, якими можна провести лінію.

Коли ціна пробила рівень підтримки (опору), тоді цей рівень стає опором (підтримкою).

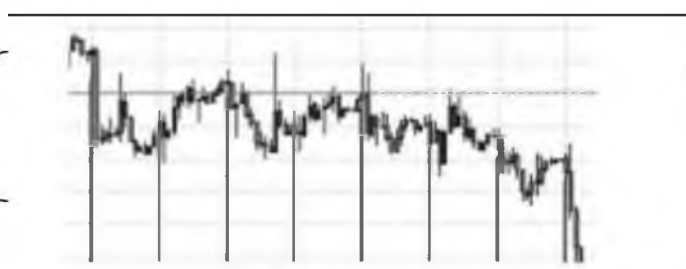

Рис.3.4 Рівень опору

Джерело: <https://uk.allstockstoday.com/>

В даний час широко використовуються нейронні мережі. Нейронні мережі увійшли до практики скрізь, де потрібно вирішувати завдання прогнозування, класифікації чи управління. Такий вражаючий успіх визначається кількома причинами:

- Багаті можливості. Нейронні мережі – виключно потужний метод моделювання, що дозволяє відтворювати надзвичайно складні залежності. Зокрема, нейронні мережі нелінійні за своєю природою. Упродовж багатьох років лінійне моделювання було основним методом моделювання у більшості областей, оскільки для нього добре розроблені процедури оптимізації. У задачах, де лінійна апроксимація незадовільна, лінійні моделі працюють догано. Крім того, нейронні мережі справляються з "прокляттям розмірності", яке не дозволяє моделювати лінійні залежності у разі великої кількості змінних

- Простота у використанні. Користувач нейронної мережі підбирає представницькі дані, а потім запускає алгоритм навчання, який автоматично сприймає структуру даних. При цьому від користувача, звичайно, потрібно якийсь набір евристичних знань про те, як слід відбирати та готувати дані, вибирати потрібну архітектуру мережі та інтерпретувати результати, проте рівень знань, необхідний для успішного застосування нейронних мереж, набагато скромніший, ніж, наприклад, під час використання традиційних методів статистики.

Пророцтво фінансових часових рядів - необхідний елемент будь-якої інвестиційної діяльності. Сама ідея інвестицій - вкладення грошей зараз з метою отримання прибутку в майбутньому - ґрунтується на ідеї прогнозування майбутнього. Відповідно, передбачення фінансових тимчасових рядів є основою діяльності всієї індустрії інвестицій - всіх бірж і небіржових систем торгівлі цінними паперами.

Відомо, що 99% всіх операцій - спекулятивні, тобто, спрямовані не на обслуговування реального обігу фондів, а укладені з метою отримання прибутку за схемою "купив дешевше - продав дорожче". Усі вони засновані на передбачення зміни курсу учасниками угоди. Причому, що важливо, передбачення учасників кожної угоди протилежні одна одній. Отже обсяг спекулятивних операцій характеризує ступінь відмінностей у прогнозах

учасників ринку, тобто реально – ступінь непередбачуваності фінансових тимчасових рядів.

Ця найважливіша властивість ринкових часових рядів лягла в основу теорії "ефективного" ринку Луї де Башельє у 1900 р. Згідно з цією доктриною, інвестор може сподіватися лише на середню прибутковість ринку, що оцінюється за допомогою індексів, таких як Dow Jones чи S&P500 для Нью-Йоркської біржі. Будь-який же спекулятивний дохід носить випадковий характер і подібний до азартної гри на гроші (а що то в цьому є, не знаходите?).

В основі непередбачуваності ринкових кривих лежить та сама причина, через яку гроші не валяються на землі в людних місцях: дуже багато охочих їх підняти.

Теорія ефективного ринку не поділяється, цілком природно, самими учасниками ринку (які якраз і зайняті пошуком грошей, що "впали"). Більшість їх упевнено, що ринкові часові ряди, попри уявну стохастичність, сповнені прихованих закономірностей, тобто, в принципі хоча б частково передбачувані. Такі приховані емпіричні закономірності намагався виявити у 30-х роках у серії своїх статей засновник хвильового аналізу Елліот (R.Elliott).

В останнє десятиліття спостерігається стійке зростання популярності технічного аналізу – набору емпіричних правил, заснованих на різноманітних індикаторах поведінки ринку. Технічний аналіз зосереджується на індивідуальній поведінці цього фінансового інструменту, поза його зв'язки з іншими цінними паперами. Але технічний аналіз дуже суб'єктивний та погано працює на правому краю графіка саме там, де потрібно прогнозувати напрямки ціни. Тому все більшої популярності набуває нейромережевий аналіз, оскільки на відміну від технічного, не передбачає жодних обмежень на характер вхідної інформації. Це можуть бути як індикатори цього часового ряду, так і відомості про поведінку інших інструментів ринків. Недарма нейромережі активно використовують саме інституційні інвестори (наприклад, великі пенсійні фонди), які працюють з великими портфелями, для яких особливо важливими є кореляції між різними ринками.

Нейромережеве моделювання в чистому вигляді базується лише на даних, не залучаючи жодних апріорних міркувань. У цьому його сила і водночас його ахіллесова п'ята.

В Україні найбільш надійними цінними паперами вважаються ОВДП, оскільки їхнє погашення в повному обсязі (100% суми) гарантується державою. Виплата відсотків по ОВДЗ

Виплата відсотків по ОВДЗ дана у таблиці 3.1

Таблиця 3.1

Виплата відсотків по ОВДЗ 13 листопада 2021(грн.)

Строк обороту (днів)	2772
Номинальний рівень дохідності (%)	11,30
Купонна ставка	56,30
Кількість	2500000

Джерело: складено автором на основі [12]

Крім того, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) дозволила торгівлю акціями 12 американських компаній на українському фондовому ринку та позабіржовому ринку.

Зокрема, до звернення допущені акції Nike, Merck, PayPal, Nvidia, Pepsico, Pfizer, Qualcomm, Procter&Gamble, Walt Disney, Starbucks, United Parcel, Walmart. Їх рух відображено на рисунку 3.5.

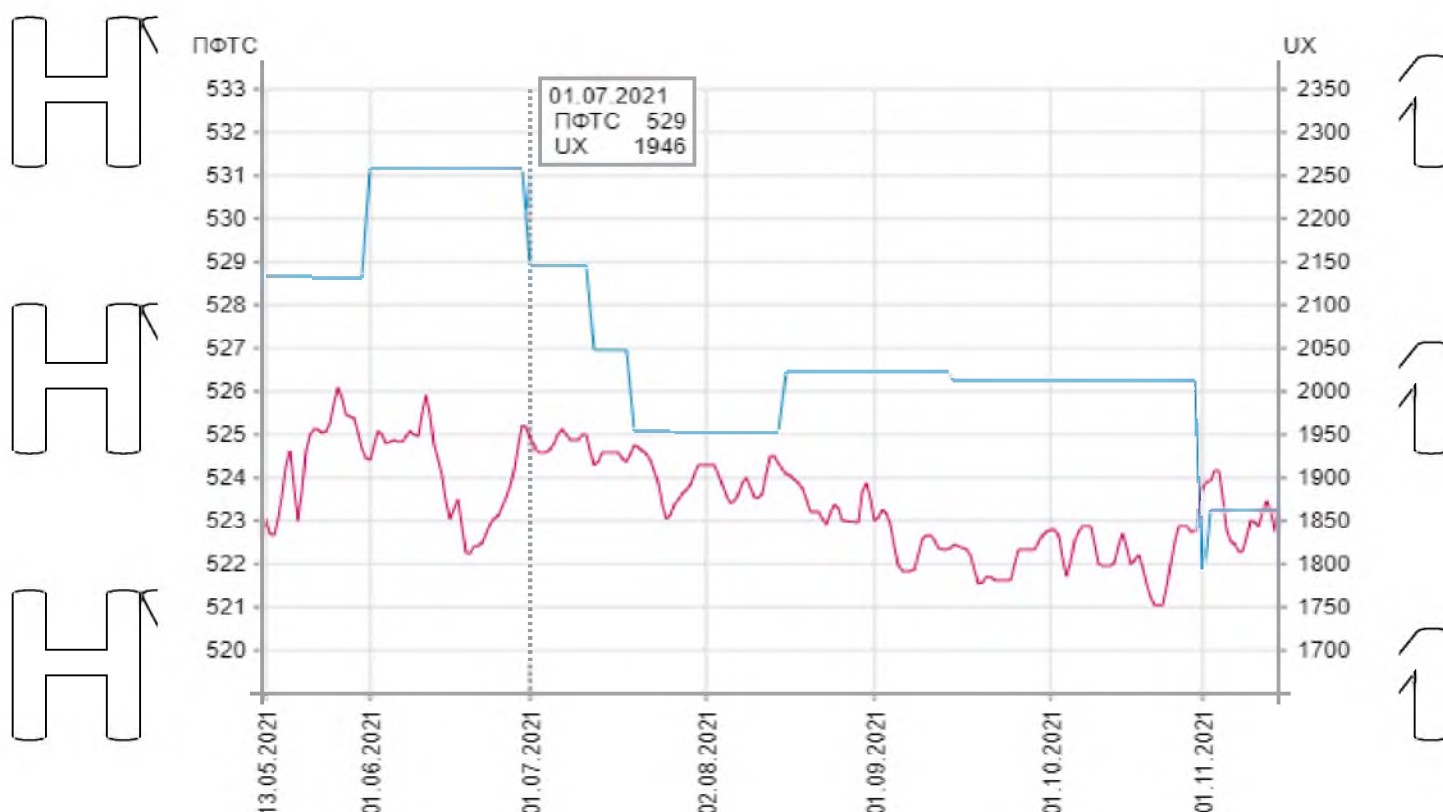

Рис. 3.5. Обіг цінних паперів на українських біржах

Джерело: <https://uk.allstockstoday.com>

Однак українські банки продовжують купувати ОВДЗ. На наш погляд це операція можна вважати спекулятивною, бо вона не направлена на те, щоб мати активи, а тільки на дохід. У країнах, що мають розвинений фондовий ринок, на державних облігаціях не спекулюють. Коли купують акції різних компаній, то сприяє переливу капіталу із однієї галузі до іншої.

Однак прибутковість за нашими паперами падає, а отже, інвестори можуть на них заробити менше, ніж раніше.

Коронавірус викликав глобальну кризу, а тому інвестори прагнуть піти з високоризикових ринків, до яких належить Україна. За ними, особливо за тими, що випускаються із терміном звернення від одного року, і Мінфін досить часто йде інвесторам назустріч. Поки що фінансове відомство відмовляється задовольняти заявки з прибутковістю на рівні 11% річних і вище, внаслідок чого довгострокові папери вдається розміщувати все складніше.

Крім того, останнім часом гривня почала девальвувати, відповідно дохід при перерахунку у валюту буде меншим, плюс до цього іноземні інвестори побоюються обвалу гривні. При цьому падіння попиту з боку нерезидентів

означає скорочення валютних надходжень до України, що посилює тиск на гривню, сприяючи таким чином її подальшій девальвації. Виходить замкнене коло.

У зв'язку з цим не виключено, що Мінфін буде змушений підвищувати процентні ставки з ОВДП, щоб повернути іноземних інвесторів у вітчизняні цінні папери.

Поки що ж на тлі скорочення вкладень у облігації внутрішньої держпозики з боку нерезидентів у поточному році спостерігається зростання інвестицій у ці папери українських банків, насамперед державних, які наростили свої портфелі ОВДП на 45%.

Це й не дивно, оскільки уряд у такий спосіб під випуск облігацій залучає гроші банків для латання бюджетних дірок.

Таким чином, держава зараз діє виключно, виходячи з необхідності покриття дефіциту державного бюджету.

За ідеєю, кредитування має бути вигіднішим, ніж купівля ОВДП — на сьогодні середня ставка за кредитами на розвиток бізнесу в комерційних банках становить близько 17% (у великих, зокрема державних, вона може бути дещо нижчою — на рівні 13-16%, але однаково вище прибутковості облігацій).

Таким чином, така спекуляція не вигідна. Але річ у тому, що видавати кредити набагато складніше, ніж купувати облігації внутрішньої держпозики, держава за ними виступає гарантом. А за кредитом потрібно проводити фінмоніторинг клієнта, аналізувати його бізнес-план, а потім взагалі це може не окупитись. У цьому випадку спекуляція за участю держави призводить до нестачі інвестицій та зниження економічного зростання.

Таким чином, існує багато напрямків підвищення ефективності спекулятивних операцій. Але все одно спекуляції займаються найбільш ризиковою діяльністю на фондовому ринку.

3.3 Поліпшення інвестиційного клімату в Україні

Інвестиції як економічна категорія виконують низку найважливіших функцій, без яких неможливий нормальний розвиток економіки будь-якої держави. Інвестиції на макрорівні є основою:

- для здійснення політики розширеного відтворення; для прискорення НТП, покращення якості та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції;

- для структурної перебудови суспільного виробництва та збалансованого розвитку всіх галузей народного господарства; для створення необхідної сировинної бази промисловості; для цивільного будівництва, розвитку охорони здоров'я, культури, вищої та середньої школи, а також для вирішення інших соціальних проблем;

- для пом'якшення чи вирішення проблеми безробіття; для охорони навколишнього середовища; для конверсії військово-промислового комплексу; для забезпечення обороноздатності держави та вирішення багатьох інших проблем.

Якщо загальні капіталовкладення отримали назву валових інвестицій, їх друга частина називається інвестиціями [3, з. 259]

У системі відносин розширеного відтворення інвестиції виконують найважливішу структуроутворюючу функцію. Від того, в які галузі народного господарства вкладаються кошти для його розвитку, залежить майбутня структура економіки: чи переважними будуть машинобудівні заводи, що випускають сільгосптехніку, чи машинобудівні заводи, що випускають військову техніку та спорядження. великих виробничих комплексів, або за будівельних фірм, зводять комфортне житло. Приватні інвестиції, переважно, повністю зосереджені завдання отримання прибутку. Отже, рівнем прибутковості кожної окремої галузі економіки, підгалузі, окремого підприємства визначається рівень інвестиційної переваги цієї галузі, підгалузі,

підприємства. Прибутковість - це найважливіший структуроутворюючий критерій, що визначає пріоритетність інвестиції. Недержавні джерела інвестиції спрямовуються насамперед у високорентабельні галузі із швидкою

оборотністю капіталу. У цих умовах сфери економіки з повільною окупністю вкладених коштів залишаються без інвестиції. Надмірні інвестиції теж погано,

оскільки призводять до інфляції ("перегріву" економіки), недостатні - до дефляції. Ці крайні полюси економічної політики та суті інвестиції має

регулювати ефективна стратегія у сфері податків, державних витрат, кредитно-грошових та фінансово-бюджетних заходів, що здійснюються

урядом. За характером формування інвестиції, у сучасній макроекономіці, у зв'язку з побудовою моделей народного господарства, зокрема моделей мультиплікатора, прийнято розрізняти автономні та індуковані інвестиції.

Автономні інвестиції - це освіта (формування) нового капіталу незалежно від норми відсотка чи рівня національного доходу. Причинами появи автономних

інвестицій є зовнішні чинники - інновації (нововведення), переважно пов'язані з технічним прогресом, розширення зовнішніх ринків, приріст населення,

перевороти, війни. Найбільш типовим прикладом автономних інвестицій є інвестиції державних або громадських організацій, пов'язані з будівництвом

військових і цивільних споруд, доріг і т.д. Індукованими інвестиціями - це освіта (формування) нового капіталу в результаті збільшення рівня споживчих витрат. Автономні інвестиції дають початковий поштовх зростання економіки,

викликаючи ефект мультиплікації, а індуковані, будучи результатом зростання доходу, призводять до його подальшого зростання.

Інвестиції грають центральну роль економічному процесі, вони визначають загальне зростання економіки. В результаті інвестування коштів в

економіку збільшуються обсяги виробництва, зростає національний дохід, розвиваються і йдуть вперед в економічному суперництві галузі та

підприємства, що найбільше задовольняють попит на ті чи інші товари та послуги. Іноземні інвестиції - довгострокові вкладення капіталу зарубіжними власниками у промисловість, сільське господарство, транспорт та інші галузі

економіки; реалізація вивезення підприємницького капіталу країни-реципієнти. Іноземні інвестиції - це реалізація вивезення підприємницького капіталу країни-реципієнти. У Законі України "Про режим іноземного

інвестування" іноземні інвестиції визначаються як цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою одержання прибутку чи досягнення соціального ефекту.

Іноземними інвесторами є суб'єкти, які провадять інвестиційну діяльність на території країни. На етапі отримання прибутку, як кінцевої мети процесу інвестування, сприяє залученню іноземного капіталу. Інвестори вивчають національну економіку країни, її законодавчу систему, ресурси визначення об'єкта капіталовкладень із вищою віддачею. Об'єктами закордонного інвестування є всі об'єкти, інвестування у які не заборонено законами України.

Можна сказати, що абсолютні величини капітальних інвестицій в економіці України незмінно зростають протягом усього періоду, що розглядається. Але при цьому необхідно звернути увагу на відсоткове співвідношення щодо видів інвестицій. Найбільшу частку з усіх мають інвестиції в основний капітал. Їхня частка стабільно збільшується з 2005 року: з 83,7% у 2002 р. до 84,6%. Разом із витратами на інші необоротні матеріальні активи та витратами, пов'язаними з покращенням об'єктів, ця категорія становить показник інвестування у виробничу базу країни. Інтенсивне зростання цього показника, тобто зростання рахунок підвищення ефективності та віддачі виробничої бази а чи не її обсягу, сприяє інтенсифікації економічного процесу, зростання промислового та інноваційного потенціалу,

і навіть - модернізації економіки загалом. Витрати нематеріальні активи є пряме свідчення інноваційної активності інвесторів. З 2002 року цей показник в Україні сильно знизився і останні кілька років коливається на рівні 3%. Для того, щоб розвиток економіки мало інтенсивний характер, необхідно працювати над підвищенням цього показника. У розвинених країнах на

інноваційні проекти витрачається у рази більше коштів, ніж проекти розширення виробництва.

Питання залучення інвестицій в економіку України стало

найактуальнішим в умовах ринкової трансформації. Формування та розвиток

іноземного сектора у будь-якій країні проходить два етапи. Перший етап є

періодом «проникнення» та приєднання іноземного підприємницького

капіталу до господарської системи України. Другий етап - це період зміцнення

та розширення іноземного виробничого комплексу, успішного впровадження

їх у господарську систему країни відповідно на однакових умовах з

національним капіталом. Цей період характеризується як інтенсивного

накопичення капіталу рамках іноземного сектора. Незначний у порівнянні з

нашими потребами загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених

в економіку України, свідчить про маркетинговий характер витрат з метою

вивчення українського ринку та первісного закріплення на ньому, тобто

свідчить про перший етап формування та розвитку іноземного сектора.

Забезпечення збільшення обсягу надходжень інвестицій у країну залежатиме,

по-перше, від покращення макроекономічної ситуації загалом. А, по-друге,

збільшення обсягів іноземних інвестицій визначатиметься економічними,

нормативно-правовими, інформаційними та організаційними механізмами

залучення іноземного капіталу, які б забезпечили нормальні, стабільні умови

для інвесторів[4]. Досить великі обсяги іноземних капіталовкладень як

сприяють розвитку загального приватного сектора народному господарстві, а

й є істотною складовою успішного трансформаційного процесу у країнах

Центральної та Східної Європи.

Найважливішим етапом є реформування економіки. За соціалізму

близько 60 відсотків промислового виробництва пов'язувалося з індустрією

озброєнь, повсюдно панувала державна форма власності та централізація

управління. Корінні зміни форм власності, структури виробництва та системи

управління відбувалися на тлі поглиблення кризових явищ: гіперінфляції,

скорочення інвестицій, наростання страйкового руху та відповідних впливів

фінансових азіатської та російської криз. Проте вже можна сказати, що після тривалого економічного спаду з'явилися ознаки оздоровлення економіки країни, почала стабілізуватися макроекономічна ситуація, зросли обсяги

виробництва, у більшості галузей промисловості, особливо у легкій та харчовій. Протягом останніх двох років, як свідчить статистика, зростає

валовий внутрішній продукт, а приріст продукції промисловості перевищив у середньому десять відсотків. Показово, що понад половина національного

валового продукту виробляється на підприємствах недержавної форми власності. Останнім часом все активніше та послідовніше здійснюються

реформи в аграрному секторі. Сертифікати на право володіти землею отримали близько 6,5 млн громадян [1].

Україна, проводячи власну зовнішню політику, відкрила себе світові. У системі міжнародних відносин вона сповідує такі принципи [4]: По-перше,

безперечним пріоритетом держава зробила європейський вибір. Це може призвести до утвердження європейського способу життя країни, цінностей

західної демократії, організації та діяльності громадських установ. По-друге, різновекторність зовнішньополітичної діяльності уможлиблює об'єднання

курсу на європейську інтеграцію з ефективним співробітництвом з країнами пострадянського простору, насамперед, з Росією. По-третє, зміцнення та

подальший розвиток стратегічних відносин зі США. Співпраця з цією країною є суттєвим чинником успішного здійснення економічних та політичних

реформ. Важливим є також нарощування двосторонньої співпраці з сусідніми державами, активізація та поглиблення взаємодії з такими економічно

потужними та політично впливовими країнами, як Німеччина, Великобританія, Італія, Канада, Китай, Франція та Японія. Від фінансової та

інвестиційної підтримки саме цих держав істотно залежить і вирішення проблем, пов'язаних з розвитком малого та середнього бізнесу. Беззаперечним

фактом є й те, що інвестиції вкрай необхідні українській економіці і що надходить їх дуже мало. Про це свідчить, наприклад, те, що на 1 січня 2001 р.

загальний обсяг іноземних капіталовкладень, що надійшли в економіку країни

за десять минутих років, становив лише 3,86 млрд американських доларів. Реальні потреби України оцінюються в 40 млрд американських доларів.

Більшість експертів фіксують створення останнім часом сприятливіших умов для надходження іноземного капіталу. Це, наприклад, стабілізація

макроекономічної ситуації та зростання виробництва (реальний валовий внутрішній продукт у січні-квітні 2001 р. порівняно з аналогічним періодом

минулого року зріс на 8,5%), контрольованість інфляції та прискорення приватизації, активізація споживчого попиту та підприємництва. Номінальний

валовий внутрішній продукт за орієнтовною оцінкою за січень-червень 2001 року становив 91299 млн. грн. Зростання ВВП у цей період склало 9,1%

порівняно з відповідним періодом минулого року.

Обсяги промислового виробництва за січень-червень 2001 р. зросли проти відповідного періоду минулого року її на 18,5%. Промисловими

підприємствами за січень-червень вироблено продукції на 76 млрд. грн.

Збільшилося виробництво продукції в усіх регіонах країни та з усіх основних видів промислової діяльності.

Оборот зовнішньої торгівлі України товарами за січень-травень 2001 року становив 12594,8 млн. дол. США та проти відповідного періоду 2000 року

збільшився на 11,2%. При цьому обсяги експорту збільшилися на 20,6%, імпорту - на 2,6% і становили відповідно 6507,9 млн. та 6086,9 млн. доларів.

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 421 млн. дол. проти негативного 535,6 млн. дол. у січні-травні 2000 року. Зовнішньоторговельні

угоди Україна здійснювала з партнерами зі 177 країн світу. Основу товарної структури експорту становили постачання чорних металів, продукції хімічної

та пов'язаних із нею галузей промисловості, а також мінеральних продуктів. У загальному обсязі імпорту товарів понад 41% вартості становили мінеральне

паливо, нафту та продукти її переробки (зокрема природний газ – майже 24%). В Україну надійшло іноземної давальницької сировини на 436,7 млн. дол.

США. Експортовано готову продукцію з імпоротної давальницької сировини на 759,9 млн. дол. США. Обороти підприємств оптової торгівлі за січень-червень

2001 року становив 107,2 млрд. грн. Фізичний обсяг оптового товарообігу порівняно із відповідним періодом попереднього року збільшився на 14,7%.

Важливим фактором, що стимулює, тут може стати створення мережі інвестиційних фондів, страхових компаній, інформаційно-консалтингових центрів, але цей процес поки що розгортається повільно. На покращення інвестиційного клімату направлено Указ президента «Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України». Він, зокрема, передбачає попереднє обговорення з інвесторами проектів нормативно-правових актів щодо інвестиційної діяльності. Основною формою залучення іноземних інвестицій в українську економіку є СП за участю іноземного капіталу та підприємства, що повністю належать іноземним інвесторам. На початок 2001 року в Україні було зареєстровано понад 5 тис. спільних підприємств. Прямі іноземні інвестиції надходили сюди зі 112 країн. Значних обсягів інвестицій надійшли в Україну також з Кіпру (357,8 млн. дол.), з Росії (284,0 млн. дол.), Німеччини (241,3 млн. дол.). Але порівняно з 2000 роком спостерігається зниження обсягів інвестування із цих країн. Інвестиційний процес залежить від стабільності у багатьох вимірах: політичної, законодавчої, економічної. Процес політичної трансформації суспільства знайшов свій логічний розвиток у ухваленні нової Конституції України, яка законодавчо закріпила нові орієнтири розвитку України. Прийнято низку законів, які регламентують основні аспекти суспільного життя. Було введено національну валюту України – гривню. Значних кроків зроблено Урядом щодо зниження інфляції, лібералізації цін, запровадження режиму вільної торгівлі. Ухвалено закон «Про режим іноземного інвестування», що чітко визначає гарантії держави, порядок здійснення та реєстрації інвестицій. Створено систему незалежних реєстраторів, яка має забезпечити впевненість інвестора у цивілізованих підходах до реєстрації прав власності. Почалося формування інфраструктури обслуговування інвесторів. Тим не менш, ще остаточно не вирішено, якою буде податкова політика держави, на що можуть розраховувати інвестори, які бажають увійти в український ринок. Вони

повинні мати певність у тому, що нові державні підходи не погіршать економічного стану об'єкта їх інвестицій. Тому важливо надати інвесторам відповідні законодавчі гарантії. Не обов'язково вводити нові закони в дію вже сьогодні, проте ключові їхні позиції мають бути офіційно задекларовані. Слід зазначити, що інвестування повинен мати певний пільговий режим.

Непоодинокі випадки, коли кошти, які перераховуються інвесторами в розвитку підприємств, оподатковуються по звичайній ставці прибуток. Гроші, які надходять за цільовим призначенням, мають спрямовуватися на розвиток української економіки загалом. Іноземні інвестори відчують деяку невпевненість і через постійні зміни підходів держави до процесу залучення інвестицій. Ухвалені Верховною радою України рішення щодо скасування пільг для спільних підприємств таку невпевненість посилює. Зрозуміло, що є бажання залучити до державного бюджету України додаткові кошти від оподаткування спільних підприємств та ліквідувати нерівні економічні умови для іноземців.

Однак це потрібно враховувати під час створення законодавчих актів, а не після їх набуття чинності. Фірми, які ухвалили рішення про вхід на український ринок згідно з чинним законодавством, сподіваються отримати державні гарантії, згідно з якими зможуть працювати в нормальних економічних умовах та отримувати прибуток. Найбільш ефективним джерелом зовнішнього фінансування є прямі іноземні інвестиції, за які Україна несе відповідальності. Це не кредити, які ми маємо повертати із відсотками. Це особистий ризик того, хто вклав гроші. Але саме такі вкладення відроджують українську економіку. Податки з доходів від їхньої діяльності сплачуються до українського бюджету, а не до бюджету країни-інвестора. Водночас, економіка України порівняно з іншими економіками регіону Східної Європи та колишнього Радянського Союзу є однією з найменш привабливих для іноземних інвесторів. Несприятливий інвестиційний клімат (у правовому, економічному та інфраструктурному аспектах) визначає низький рівень залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

В інвестуванні української економіки беруть участь підприємницькі структури 112 країн світу, але майже половину імпорту приватного капіталу становлять внески через резидентів п'яти основних країн: Сполучених Штатів

Америки – 636 млн. дол. США (16% від загального обсягу інвестицій),

Нідерландів – 362 млн. дол. США (9%), Росії – 314 млн. дол. США (8%),

Великобританії – 299 млн. дол. США (8%), Німеччини – 238 млн. дол. США

(6%). Питома вага інвестицій із офшорних зон (Кіпру, Віргінських островів

(Великобританія), Ірландії, Ліхтенштейну) становить 19%. Укладені з цими

країнами угоди щодо запобігання подвійному оподаткуванню стимулюють

українських та іноземних інвесторів створювати компанії з перспективою

подальшого інвестування в Україну. Слід зазначити, що лише обсяги

капіталовкладень із Кіпру зросли в 1,8 раза та становили 10% від загального

обсягу інвестицій. Крокуючи в майбутнє, Україна може взяти на вимогу

неухильне дотримання відповідних принципів і свобод, змінення інституту

громадянського суспільства. Її відродження вимагає жорсткого прагматизму у

виведенні економіки на траєкторію сталого розвитку. Залучення дедалі

ширших верств населення до економічних та соціально-економічних

перетворень на основах західної демократії – це мета та засіб утвердження

України у третьому тисячолітті.

ВИСНОВКИ

Фондова біржа сприяє обороту цінних паперів і перерозподілу фінансових активів між галузями.

Існують різні типи фондових бірж, але їх функції однакові. Основні спекулятивні дії з цінними паперами мають місце на біржі.

Спекуляції, це такі операції з цінними паперами, які розраховані на короткий час і пов'язані з коливанням курсу. Спекулянт може мати обмаль грошей, а може не мати зовсім і користуватись кредитом. Спекуляція не спрямована на те, щоб мати фінансовий актив у власності. Мета спекулянта виключно прибуток. Спекуляція – це будь-яка угода, заенована на розрахунок підвищення чи зниження вартості активу для отримання наступної вигоди.

Спекуляція побудована на факторі часу. Спекуляція протилежна хеджуванню.

На відміну від інших фінансових операцій, спекуляція не ставить перед собою мету зниження ризиків. Спекулянт може отримати прибуток під час як падіння, так і зростання акцій.

Результативність спекуляцій залежить від прибутку, який отримав трейдер. Для отримання прибутку необхідно вміти аналізувати тенденції розвитку фондового ринку, вміти передбачувати зростання і падіння цінних паперів.

Існує багато напрямків прогнозування динаміки цін на акції та фінансові деривативи. До графічних методів відносяться графіки створені за допомогою японських свічок. Графік може бути збудований за допомогою осцилятора. Графік з використанням осцилятора дає змогу бачити рівень підтримки і рівень опору. Рівень підтримки завжди будується лише за цінними мінімумами, а рівень опору лише за цінними максимумами. Якщо ціна пробила рівень підтримки (опору), тоді цей рівень стає опором (підтримкою).

Багаті можливості у прогнозуванні дають нейронні мережі. Цей метод дозволяє відтворювати надзвичайно складні залежності.

Однак спекуляції залишаються найбільш ризиковими операціями, які залежать не стільки від ринкових законів, скільки от психології і вміння передбачувати.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

НУБІП України

1. Андреева В.В. Фондовый рынок Украины на современном этапе

развития экономики / В.В. Андреева // Наука і вища освіта. – 2018. – Т. 2.

– С. 96–97.

НУБІП України

2. Баула О. Перспективи інтеграції вітчизняного ринку цінних паперів у світовий фондовий ринок / О. Баула, Т. Шкитюк //

Економічний форум. – 2019. – № 2. – С. 53–58

НУБІП України

3. Берлач А. І. Біржове право України : [навч. посіб.] / Анатолій Іванович Берлач. – К. : Університет «Україна», 2019. – 316 с.

4. Біржовий фондовий ринок в Україні: Навчальний посібник //

Вступне слово Тевелєва Д.М. Авторський колектив: Бурмака М.О.

(керівник колективу), Бутенко Д.С., Долінський Л.Б. та інші. — К.: АДС

НУБІП України

УМКЦентр, 2018. — 412 с.

5. Бланк И. А. Управление активами и капиталом предприятия / И. А. Бланк. — Киев : Ника-Центр, 2018. — 448 с.

6. Габбард Р. Г. Гроші, фінансова система та економіка / пер. з

англ. Київ : КНЕУ, 2004. 889 с.

НУБІП України

7. Маршалл Дж. Ф., Бансал В. К. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям / пер. с англ. М. : ИНФРА-

М, 1998. 784 с.

8. Петерс Э. Фрактальный анализ финансовых рынков:

применение теории хаоса в инвестициях и экономике. М. : Интернет-трейдинг, 2019. 304 с.

НУБІП України

9. Прогнозування та хеджування фінансових ризиків : монографія /

за ред. Л. О. Примостки. Київ : КНЕУ, 2019. 424 с.

НУБІП України

10. Тимченко О.О. Фінансові спекуляції Київ : КНЕУ, 2019. 397 с.

11. Уваров У.Н. Щоденник трейдера Ника-Центр, 2017. – 203с.

12. Федорченко П.П. Операції на фондовому ринку Ніка-Центр, 2016. – 307 с.

13. Hull John C. Options, futures and other derivatives. New Jersey: university of Toronto, Prentice Hall, Englewood Cliffs, – 5 ed. – 2016. – 780 p.

14. Kolb Robert W. Financial Derivatives, 3rd Ed / Kolb Robert W. – New Jersey: John Wiley Sons, Inc. – 2016. – 323 p.

15. Marshall John. Dictionary of Financial Engineering / Marshall John. – John Wiley Sons. Inc. – 2016. – 289 p.

16. Donald Robert. Derivatives Markets / Mc Donald Robert. – Addison Wesley. – 2016. – 881 p.

17. OECD Composite Leading Indicators: Turning Points of Reference Series and Component Series // OECD, March 2014, p. 48

18. The international banking market report. Statistical Annex [Електронний ресурс] / Банк міжнародних розрахунків. – Режим доступу: http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qa1106.pdf#page=114 – Листопад 2018 р. 8.

19. Алексин Б.І. Рінок цінних бумаг. Введення в фондові операції. – М.: Финанс и статистика, 1991. – 212 с.

20. Берднікова Т.Б. Ринок цінних паперів та біржова справа: Навчальний посібник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 232 с.

21. Біржова справа: Підручник / Під ред. В.А. Галанова, А.И. Басова. – М.: Финанси і статистика, 1999. – 381 с.

22. Дегтярьова О.І. Біржова справа: Підручник для вузів. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2000. – 630 с.

23. Масленніков В.В. Біржова справа: навчальний посібник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 220 с.

24. Цінні папери: сутність, біржові операції, обіг. Українська фондова біржа / Збірник нормативних документів та методичних матеріалів. – К.: Поліграфкнига, 1992. – 117 с.

25. Сохащєка О.М. Біржова справа: Підручник. – Тернопіль, Карт-бланк, 2003. – 602 с.

26. Біржова діяльність: Підручник / Під ред. проф. А.Г. Грязного і ін. — М.: Финанси і статистика, 1995. — 240 с.

27. Брокерська контора. Інформаційний та методичний посібник по біржовій та брокерській діяльності. — М.: Потенціал XXI, 1999. — 180 с.

28. Товарні біржі / Васильєв Г.А., Каменева Н.Г. — М.: Вища школа, 1996. — 152 с.

29. Калашніков А.В. Продавець — біржа — покупець. — М.: Колос, 1996. — 99 с.

30. Кещян В.Г. Біржовий ринок. Сторінки історії і становлення в сучасних умовах. — М.: РЗА, 1996. — 160 с.

31. Портфель ділової людини. Біржовий портфель. — М.: СО-МІНТЕК, 1993. — 590 с.

32. Інструкція по біржовій справі: товарні угоди, цінні папери / Пер. з англ. Сороки М.І. і Каменського А.С. під керів. Белозерічева Н.І. — М.: Агропромвиздат, 1994. — 318 с.

33. Дегтярьова О.М. Біржова справа: Підручник для вузів. - М., 2001. - 680с.

34. Фелько В.П., Фелько Н.Г. Інфраструктура товарного ринку. Ростов н/Д: Фенікс, 2000 - 512с.

35. Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. - Тернопіль: Карт-бланш, 2003. - 602 с.

36. Белявцев М.І., Шестопалова Л.В. Інфраструктура товарного ринку - Київ. Центр навчальної літератури, 2005. - 416с.

37. Шиханов Р.Б. Біржі Південної України 1886-1914 рр.: Автореф. дис... канд. іст. наук. 07.00.01 / Запоріж. держ. ун-т. - Запоріжжя, 1999 - 19 с.

38. Тупов Б.С. Історія біржі в Україні (научно-аналітичний огляд)-М., 1993.-42с.

39. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права.- Т2: Товар. Торгівельні угоди. - М.: "Статут", 2003. - 544с.

40. Невзоров А.С. Російські біржі. - Юрьєв, 1898.- Виш 2. - 287с.

41. Сохацька О.М., Дениско О.М. Біржова справа: Навч. посібн. - К., 1994.- 188с.

42. Тупов Б.С. Історія російської біржі (біржі періода НЗПа з 90-х років ХХст.). - М., 1994. - 28 с.

43. Гордон М. Новий закон про біржі // Біржовий вістник. Орг. Всеукраїнської спільноти з'їздів біржової торгівлі. - Х., 1925г. - №1. - С.9-10.

44. Мікрон О. Районь Про діяльність українських торгівельних бірж //Біржовий вістник.. - Х., 1925г. -№4. -С.6-8.

45. Постанова Української Економічної наради про товарні біржі від 19 жовтня 1925р. // Біржовий вістник.

46. Агропромислова біржа основний елемент ринкової інфраструктури // Землеробство.-1992. - № 4.- С.5-7. РОСТЗБ - представитель нового покоління бірж// Землеробство.- 1992. -№ 4.- С. 7-8.

47. Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. Організація біржової діяльності: Основи теорії і практикум: Навч. посібник. - Львів: "Новий світ-2000", "Магнолія плюс", 2003.-360с.

48. Солодкий М.О. Біржовий ринок - К.: Джерела- М, 2001. -336с.

49. Гайсбахер Й. Закон про товарні біржі // АПК: Економіка. Управління. - 1992. - №12. - С. 77.

50. Лагнер Й. Правила й правові основи торгівлі на біржах // АПК: Економіка. Управління. - 1992. - №10. - С. 53-55.

51. Кірієнко О.Е. Використання біржового механізму в комерційній діяльності підприємств: Автореф. дис. канд. екон. наук. - 08.06.01

52. Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. - Луганськ, 2004.-- 18с.

53. Манлій Г. Б. Організація та регулювання діяльності товарних бірж: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / Національний ун-т "Львівська політехніка". - Львів, 2001. -- 20с.

53. Про товарну біржу: Закон України від 10.12.91 // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 10. - Ст. 139.